HOTUBA YA MHESHIMIWA PROF. PALAMAGAMBA JOHN AIDAN MWALUKO KABUDI (MB), WAZIRI WA MAMBO YA NJE NA USHIRIKIANO WA AFRIKA MASHARIKI AKIWASILISHA BUNGENI MPANGO NA MAKADIRIO YA BAJETI YA WIZARA KWA MWAKA WA FEDHA 2019/2020

YALIYOMO

1.0 UTANGULIZI 1

2.0 TATHMINI YA HALI YA DUNIA KWA MWAKA 2018/2019 5

3.0 NAFASI YA TANZANIA KIMATAIFA 12

4.0 MSIMAMO WA TANZANIA KATIKA MASUALA MBALIMBALI YA KIMATAIFA 14

4.1 Mgogoro kati ya Israel na Palestina 14

4.2 Mgogoro kati ya Morocco na Sahrawi kwenye eneo la Sahara Magharibi 14

5.0 MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU YA WIZARA KWA MWAKA WA FEDHA 2018/2019 15

5.1 Kulinda na kutetea misingi ya Taifa ndani na nje ya nchi 17

5.2 Kuratibu na kusimamia utekelezaji wa Sera ya Mambo ya Nje ikiweka msisitizo kwenye diplomasia ya uchumi kuelekea Tanzania ya viwanda 18

5.3 Kuratibu na kushiriki Tume za Pamoja za Kudumu za Ushirikiano 30

5.4 Kuratibu utekelezaji wa makubaliano ya Kikanda na Kimataifa 33

5.5 Kutafuta fursa mbalimbali zinazotokana na ushiriki wa Tanzania katika mtangamano wa kikanda na mashirika ya kimataifa 56

5.6 Kuendelea kuongeza uwakilishi wa Tanzania nje ya nchi 57

5.7 Kufuatilia utekelezaji wa mikataba mbalimbali iliyosainiwa kati ya nchi yetu na nchi nyingine 58

5.8 Kuongeza mshikamano na jumuiya za Watanzania wanaoishi nje ya nchi na kuweka utaratibu madhubuti utakaowawezesha kuchangia kwenye maendeleo ya Taifa 59

5.9 Kutafuta nafasi za masomo, misaada na kushawishi nchi na mashirika kufuta madeni 61

5.10 Kusimamia masuala yanayohusu kinga na haki za Wanadiplomasia waliopo nchini 63

5.11 Kusimamia na kuratibu masuala ya itifaki na uwakilishi 64

5.12 Kusimamia utekelezaji wa majukumu ya Taasisi zinazosimamiwa na Wizara 67
5.13 Kuendelea kujenga uwezo wa Wizara na watumishi . 72
6.0 SHUKRANI 73
7.0 MALENGO YA WIZARA KWA MWAKA WA FEDHA 2019/2020 74
8.0 MALENGO YA TAASISI ZILIZO CHINI YA WIZARA KWA MWAKA WA FEDHA 2019/2020 76
9.0 MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA WIZARA KWA MWAKA WA FEDHA 2019/2020 78
10.0 HITIMISHO 79

ORODHA YA VIFUPISHO

ADF	Allied Democratic Forces
AfDB	African Development Bank
APRM	African Peer Review Mechanism
AU	African Union
BADEA	Arab Bank for Economic Development in Africa
BoT	Bank of Tanzania
CCM	Chama Cha Mapinduzi
DBSA	Development Bank of Southern Africa
EAC	East African Community
FARDC	Forces Armées de la République Démocratique du Congo
FOCAC	Forum on China – Africa Cooperation
IGAD	Intergovernmental Authority on Development
IFAD	International Fund for Agricultural Development
JICA	Japan International Cooperation Agency
JPC	Joint Permanent Commissions
MBLW	Mjumbe wa Baraza la Wawakilishi Zanzibar
MONUSCO	United Nations Organization Stabilisation Mission in the Democratic Republic of Congo
MINUSCA	United Nations Multidimensional Integrated Stabilisation Mission in the Central African Republic
NAM	Non – Aligned Movement
NARCO	National Ranching Company Limited

NHC	National Housing Corporation
NSSF	National Social Security Fund
RECs	Regional Economic Communities
SADC	Southern African Development Community
TANESCO	Tanzania Electric Supply Company Ltd
TICAD	Tokyo International Conference on African Development
TMEA	TradeMark East Africa
UNAMID	United Nations African Union Mission in Darfur
UNIFIL	United Nations Interim Force in Lebanon
UNISFA	United Nations Interim Force for Abyei
UNMISS	United Nations Mission in the Republic of South Sudan
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UKIMWI	Upungufu wa Kinga Mwilini
WFP	World Food Programme
WMO	World Meteorological Organization
WWF	World Wildlife Fund
ZAFICO	Zanzibar Fisheries Corporation
ZSSF	Zanzibar Social Security Fund

1.0 UTANGULIZI

1. Mheshimiwa Spika, kufuatia taarifa iliyowasilishwa leo katika Bunge lako Tukufu na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Mambo ya Nje, Ulinzi na Usalama (NUU), naomba kutoa hoja kwamba Bunge lako Tukufu likubali kupokea na kujadili taarifa ya utekelezaji wa mpango na bajeti ya Wizara ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki kwa mwaka wa fedha 2018/2019. Aidha, naomba Bunge lako Tukufu lijadili na kupitisha mpango na bajeti ya Wizara ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki kwa mwaka wa fedha 2019/2020.

2. Mheshimiwa Spika, awali ya yote napenda kuchukua fursa hii kumshukuru Mwenyezi Mungu Rahim, mwingi wa rehema kwa kuniruzuku uhai na kunijalia afya njema kuweza kusimama mbele ya Bunge lako Tukufu kujadili makadirio ya mapato na matumizi ya Wizara ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki.

3. Mheshimiwa Spika, Kwa heshima na taadhima napenda kumshukuru Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, kwa kuniamini na kuniteua kuwa Waziri wa Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki. Mheshimiwa Rais ameonesha imani kubwa kwangu kwa kunipatia majukumu haya. Napenda kumuahidi Mheshimiwa Rais kuwa nitatumia nguvu zangu zote, akili yangu, uzoefu wangu kuhakikisha Wizara hii inatoa mchango mkubwa katika maendeleo ya nchi yetu na kuhakikisha watumishi walio ndani ya Wizara wanakuwa wabunifu, wanajituma na kutekeleza majukumu yao kwa ufanisi. Aidha, ninamshukuru Mheshimiwa Rais kwa miongozo na maelekezo anayonipatia mimi binafsi na viongozi wenzangu wa Wizara ambayo inachangia kwa

kiasi kikubwa katika ufanisi wa Wizara.

4. Mheshimiwa Spika, naomba kuchukua nafasi hii kuwapongeza, Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Mheshimiwa Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kumsaidia Mheshimiwa Rais kuiongoza vema nchi yetu na kutekeleza kwa mafanikio makubwa Ilani ya Uchaguzi ya Chama Cha Mapinduzi (CCM) ya mwaka 2015. Chini ya uongozi wao nchi yetu imeendelea kuwa ya amani na tumeendelea kudumisha mshikamano wa kitaifa na kuendelea kuongeza ushawishi wa Tanzania katika nyanja za kikanda na kimataifa.

5. Mheshimiwa Spika, napenda kukupongeza kwa uongozi wako madhubuti katika uendeshaji wa shughuli za Bunge. Aidha, nampongeza Mheshimiwa Tulia Ackson Mwansasu (Mb), Naibu Spika, Wenyeviti wa Bunge na Wenyeviti wa Kamati za Kudumu za Bunge kwa kazi nzuri wanazozifanya kukusaidia kusimamia na kuendesha shughuli za Bunge. Nawaombea kwa Mwenyezi Mungu azidi kuwajalia afya njema na hekima katika kuongoza Mhimili huu muhimu katika uongozi wa taifa letu.

6. Mheshimiwa Spika, naungana na wenzangu walionitangulia kuwashukuru na kuwapongeza watoa hoja waliozungumza kabla yangu, hususan Mheshimiwa Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ambaye katika hotuba yake siyo tu ameelezea mafanikio ya Serikali ya Awamu ya Tano, bali pia ametoa dira kwa mustakabali wa taifa letu kwa kuainisha masuala muhimu ya kitaifa, kikanda na kimataifa ambayo yanagusa majukumu ya Wizara hii.

7. Mheshimiwa Spika, kwa namna ya pekee, naomba kutoa shukrani zangu za dhati kwa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Mambo ya Nje, Ulinzi na Usalama inayoongozwa na Mheshimiwa Mussa Azzan Zungu (Mb) kwa ushirikiano inayotoa kwa Wizara. Naishukuru Kamati kwa miongozo na ushauri wake katika masuala mbalimbali ambayo imekuwa na mchango mkubwa katika utekelezaji wa majukumu ya Wizara hii.

8. Mheshimiwa Spika, nawapongeza Waheshimiwa Wabunge wote waliochaguliwa na kuteuliwa katika kipindi cha mwaka huu wa fedha 2018/2019. Kuchaguliwa na kuteuliwa kwao ni kielelezo cha kuaminiwa na wananchi na Serikali.

9. Mheshimiwa Spika, kwa namna ya pekee napenda kumshukuru Mheshimiwa Dkt. Damas Daniel Ndumbaro (Mb), Naibu Waziri wa Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki, Dkt. Faraji Kasidi Mnyepe, Katibu Mkuu; Balozi Ramadhan Muombwa Mwinyi, Naibu Katibu Mkuu; Mabalozi wa Tanzania nje ya nchi, Wakuu wa Idara na Vitengo, watumishi wa Wizara, na taasisi zilizo chini ya Wizara kwa ushirikiano mkubwa wanaonipa katika utekelezaji wa majukumu yangu. Nawashukuru kwa kujituma na kufanya kazi kwa weledi na kufanikisha kwa kiwango kikubwa utekelezaji wa bajeti ya Wizara kwa mwaka wa fedha 2018/2019, pamoja na kuandaa Bajeti ya Wizara ya mwaka wa fedha 2019/2020.

10. Mheshimiwa Spika, nitakuwa mchoyo wa fadhila endapo sitamshukuru kwa dhati kabisa mke wangu mpendwa Dkt. Amina M. M. Kabudi na familia yangu kwa ujumla kwa kunivumilia, kuniunga mkono na kuniombea kwa Mwenyezi Mungu ili niweze kutekeleza majukumu niliyopewa na Mheshimiwa Rais ya kujenga na kutetea

maslahi ya taifa letu.

11. Mheshimiwa Spika, mwaka 2018/2019, Taifa letu lilikumbwa na maafa kutokana na ajali za vyombo vya majini na nchi kavu. Itakumbukwa kuwa tarehe 20 Septemba, 2018 taifa lilizizima kwa majonzi makubwa baada ya kupoteza takribani watu 200 katika ajali mbaya ya kuzama kwa kivuko cha MV Nyerere iliyotokea katika Ziwa Victoria. Naomba niungane na Mawaziri wenzangu walionitangulia kutoa salamu za pole kwa Mheshimiwa Rais na Watanzania wote kwa msiba huo mkubwa.

12. Mheshimiwa Spika, naomba pia nifikishe salamu za rambirambi kwa Bunge lako Tukufu kutoka Balozi za nchi za nje na Mashirika mbalimbali ya Kimataifa yaliyopo hapa nchini. Mwenyezi Mungu awajalie afya njema waliopata majeraha na azipumzishe roho za marehemu mahala pema peponi. Amina!

13. Mheshimiwa Spika, vilevile, naomba nitumie nafasi hii kutoa pole kwa ndugu zetu wa Malawi, Msumbiji na Zimbabwe waliokumbwa na maafa ya kimbunga Idai na kimbunga Kenneth. Kwa namna ya pekee kabisa napenda kumshukuru Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, ambaye kwa niaba ya watanzania aliguswa na maafa hayo na kuchukua hatua za haraka kuzisaidia nchi hizo kwa kuzipatia misaada ya chakula, dawa, vifaa tiba, vyandarua na magodoro. Aidha, nachukua fursa hii kuwapa pole majirani zetu wa Comoro ambao nao walikumbwa na kimbunga Kenneth ambacho kilisababisha maafa makubwa.

14. Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Serikali ninatoa pole kwa Serikali za nchi zilizokumbwa na mashambulizi

ya kigaidi hivi karibuni ikiwemo shambulizi la kigaidi lililotokea nchini Kenya mwezi Februari, 2019 katika hoteli ya Dusit D2 jijini Nairobi na kusababisha vifo vya watu 15; shambulizi la kigaidi nchini New Zealand mwezi Machi, 2019 lililosababisha vifo vya watu takribani 50; na shambulizi la kigaidi lililotokea nchini Sri Lanka mwezi Aprili, 2019 katika maeneo ya ibada na hoteli na kusababisha vifo vya zaidi ya watu 300. Tanzania inaungana na mataifa mengine duniani kukemea na kulaani vikali vitendo hivyo vya kikatili dhidi ya binadamu.

2.0 TATHMINI YA HALI YA DUNIA KWA MWAKA 2018/2019

2.1 Hali ya Uchumi Duniani

15. Mheshimiwa Spika, taarifa za hali ya uchumi duniani zilizotolewa na Benki ya Dunia na Shirika la Fedha la Kimataifa zinaashiria kuwa katika miaka miwili mfululizo iliyopita uchumi wa dunia umeimarika na kuonesha matarajio ya kukua zaidi katika mwaka 2019. Aidha, uchumi wa nchi za Afrika Mashariki umekua kwa kasi zaidi ikilinganishwa na kanda nyingine ndani ya Afrika. Uchumi wa Tanzania umekua kwa wastani wa asilimia saba na kuifanya kuwa miongoni mwa nchi tano ambazo uchumi wake unakua kwa kasi zaidi barani Afrika. Pamoja na ukuaji huo, kuna dalili za kuwepo kwa vihatarishi vinavyoweza kupunguza kasi ya ukuaji wa uchumi wa dunia na kuzorotesha kasi ya maendeleo hususan katika nchi zinazoendelea endapo hatua madhubuti za kisera hazitachukuliwa. Miongoni mwa vihatarishi hivyo ni ongezeko la hali ya kutotabirika kwa sera za kibiashara za baadhi ya mataifa makubwa; mwenendo hafifu wa sekta ya fedha duniani; na ukuaji wa madeni kwa nchi zinazoendelea.

2.2 Hali ya Siasa, Ulinzi na Usalama

2.2.1 Afrika

16. Mheshimiwa Spika, naomba kutumia nafasi hii kuzipongeza nchi za Cameroon, Comoro, Guinea-Bissau, Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo, Madagascar, Mali, Nigeria, Senegal, Zimbabwe, Afrika Kusini na Malawi kwa kufanya chaguzi katika hali ya amani na utulivu. Hali hii inaashiria kuimarika kwa misingi ya demokrasia na utawala bora katika bara letu la Afrika. Aidha, pamoja na hali ya kisiasa barani Afrika kuwa ya kuridhisha, kumekuwepo na changamoto katika baadhi ya nchi kama ifuatavyo:

Algeria

17. Mheshimiwa Spika, hivi karibuni Algeria ilikumbwa na maandamano ya kisiasa yaliyosababisha aliyekuwa Rais wa nchi hiyo, Mheshimiwa Abdelaziz Bouteflika kujiuzulu mnamo tarehe 2 Aprili 2019. Kwa sasa nchi hiyo inaongozwa na Serikali ya Mpito itakayodumu kwa siku 90 kabla ya uchaguzi mkuu uliopangwa kufanyika mwezi Julai 2019. Nitumie fursa hii kuwatakia ndugu zetu wa Algeria maandalizi mema ya uchaguzi ujao. Ni matumaini yetu kwamba uchaguzi huo utafanyika kwa amani na utulivu.

Burundi

18. Mheshimiwa Spika, napenda kuliarifu Bunge lako Tukufu kwamba hali ya siasa, ulinzi na usalama nchini Burundi inaimarika. Kuwepo kwa hali ya utulivu nchini humo kumewezesha raia wa nchi hiyo waliokuwa wakipata hifadhi hapa nchini kurejea nchini mwao kwa hiari. Hadi kufikia Mwezi Aprili 2019 kati ya wakimbizi 239,164 waliokuwepo nchini wakimbizi 65,617 walirejea nchini

Burundi kwa hiari. Jumuiya ya Afrika Mashariki inaendelea kuratibu mazungumzo kati ya Serikali ya Burundi na Viongozi wa upinzani ili kupatikana kwa suluhisho la kudumu katika mgogoro huo. Kwa upande wetu, Tanzania inaunga mkono juhudi hizo ambazo tunaamini zinaweka mazingira mazuri kwa ajili ya Uchaguzi Mkuu unaotarajiwa kufanyika mwaka 2020.

Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo

19. Mheshimiwa Spika, baada ya Uchaguzi Mkuu uliofanyika tarehe 30 Desemba, 2018, hali ya kisiasa nchini Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo imeendelea kuwa tulivu. Rais wa nchi hiyo, Mheshimiwa Felix Antonie Tshisekedi anaendelea na mchakato wa kuunda Serikali yake ambapo amemteua Mheshimiwa Prof. Sylvestre Ilunga Ilunkamba kuwa Waziri Mkuu.

20. Mheshimiwa Spika, pamoja na kwamba nchi hiyo inakabiliwa na changamoto za kiusalama katika maeneo ya mashariki, hivi karibuni kumeshuhudiwa kupungua kwa vitendo vya uvamizi vinavyofanywa na kikundi cha waasi cha ADF dhidi ya raia, askari wa Jeshi la nchi hiyo na vikosi vya kulinda amani vya MONUSCO. Aidha, baadhi ya wafuasi wa makundi yenye silaha katika majimbo ya Kasai walijisalimisha na kuunga mkono Serikali mpya chini ya Rais Tshisekedi. Mbali na changamoto za kiusalama, nchi hiyo imekumbwa na mlipuko wa ugonjwa wa Ebola katika maeneo ya Beni, Butembo na Ituri uliosababisha zoezi la uchaguzi kuahirishwa katika maeneo hayo. Uchaguzi katika maeneo hayo ulifanyika mwezi Machi, 2019.

Jamhuri ya Afrika ya Kati

21. Mheshimiwa Spika, juhudi za kurejesha amani ya kudumu katika Jamhuri ya Afrika ya Kati zinaendelea chini ya usimamizi wa Umoja wa Afrika. Katika kufanikisha jitihada hizo, mwezi Februari, 2019 Serikali ya Jamhuri ya Afrika ya Kati na viongozi wa makundi 14 ya waasi nchini humo walifikia makubaliano ya amani. Miongoni mwa masuala muhimu yaliyokubaliwa ni pamoja na kuvunja makundi yenye silaha na kuunda Serikali ya Umoja wa Kitaifa; kuanzisha mfuko wa kusaidia wananchi walioathirika na mapigano; na kuunda Kamisheni ya Kitaifa ya Ukweli, Haki, Fidia na Maridhiano itakayotoa mapendekezo ya hatua za kuchukua ili kulinda haki za wananchi.

Libya

22. Mheshimiwa Spika, hali ya amani na usalama nchini Libya imeendelea kuwa ya wasiwasi tangu Kanali Muammar Gaddafi aliyekuwa kiongozi wa Libya alipoondolewa madarakani na kuuawa mwaka 2011. Hali hiyo imesababishwa na Serikali ya Mpito ya Libya kukosa udhibiti wa nchi; kuongezeka kwa makundi yanayokinzana; kuongezeka kwa vikundi vya wahalifu wanaojihusisha na biashara haramu za mafuta, binadamu na dawa za kulevya; na kuchelewa kufanyika kwa mazungumzo ya amani. Hivi sasa mapigano yanaendelea nchini humo kati ya vikosi vya Serikali ya Mpito na vikosi vya Jenerali Khalifa Haftar.

23. Mheshimiwa Spika, napenda kuliarifu Bunge lako Tukufu kuwa, Umoja wa Afrika na Umoja wa Mataifa kwa kushirikiana na wadau wa ndani nchini Libya wanaendelea na uratibu wa majadiliano yatakayowezesha kufanyika uchaguzi wa kidemokrasia baadaye mwaka huu. Tanzania

inaunga mkono juhudi hizo ili kupata suluhisho la kudumu la mgogoro huo.

Jamhuri ya Sudan

24. Mheshimiwa Spika, mwezi Aprili, 2019 Jeshi la Sudan lilitangaza kumuondoa madarakani aliyekuwa Rais wa nchi hiyo, Jenerali Omar Al – Bashir kufuatia maandamano ya wananchi dhidi ya Serikali yaliyoanza mwezi Desemba, 2018. Jeshi lilitangaza kuundwa kwa Serikali ya Mpito ambayo itakuwa madarakani kwa kipindi cha miaka miwili. Tanzania itaendelea kuunga mkono jitihada za Jumuiya ya Kimataifa na wadau wengine wa amani ili kurejesha amani na utulivu nchini humo.

Sudan Kusini

25. Mheshimiwa Spika, kufuatia makubaliano ya amani kati ya Serikali ya Sudan Kusini na wapinzani yaliyofikiwa jijini Khartoum, Sudan mwezi Septemba, 2018 chini ya usuluhishi wa Jumuiya ya Maendeleo ya Pembe ya Afrika (IGAD), pande zote mbili zinaendelea na utekelezaji wa makubaliano hayo ikiwemo kuunda Serikali ya Mpito itakayodumu kwa kipindi cha miaka mitatu. Tanzania inazisihi pande zinazokinzana kusimamia na kutekeleza makubaliano yaliyofikiwa.

Afrika Kusini

26. Mheshimiwa Spika, mwezi Machi 2019, nchini Afrika Kusini kuliibuka matukio ya uvunjifu wa amani ambapo baadhi ya raia wa nchi hiyo walishambulia raia wa kigeni wanaoishi nchini humo. Katika matukio hayo, hakukuwa na Mtanzania yoyote aliyedhurika na kadhia hiyo. Naomba kutumia nafasi hii kuipongeza Serikali ya

Afrika Kusini kwa hatua ilizozichukua kukomesha vitendo hivyo viovu. Kupitia Ubalozi wetu nchini Afrika ya Kusini tunaendelea kuchukua hatua kuhakikisha raia wetu walioko nchini humo wanakuwa salama na wale wanaopata matatizo tunaendelea kuwahimiza kutoa taarifa ubalozini ili hatua za kiusalama zichukuliwe.

2.2.2 Mashariki ya Kati

27. Mheshimiwa Spika, hali ya amani na usalama katika eneo la Mashariki ya Kati imeendelea kuimarika licha ya changamoto katika baadhi ya nchi ikiwemo masuala ya ugaidi na uhasama kati ya nchi na nchi.

Syria

28. Mheshimiwa Spika, Hali ya kisiasa na kiusalama nchini Syria imeendelea kuwa ya wasiwasi licha ya Serikali ya nchi hiyo kuanza kudhibiti maeneo mengi ya nchi. Majeshi ya Syria yanaendelea na mapigano ya kukomboa maeneo yanayoendelea kukaliwa na vikundi vya kigaidi.

Yemen

29. Mheshimiwa Spika, hali ya usalama nchini Yemen imeendelea kuwa tete kutokana na mapigano yanayoendelea kati ya majeshi ya Serikali na waasi wa Houthi. Mapigano hayo yamesababisha vifo vya raia wasio na hatia na kusababisha baa la njaa kutokana na kufungwa kwa bandari inayotumika kupitisha misaada ya kibinadamu. Juhudi za usuluhishi wa mgogoro huo kupitia Jumuiya ya Kimataifa zinaendelea na Tanzania inazisihi pande zinazopingana kutafuta suluhu ya kudumu kwa njia ya amani kupitia mazungumzo.

2.2.3 Amerika ya Kusini

Venezuela

30. Mheshimiwa Spika, hivi karibuni Venezuela iliingia katika mgogoro wa kisiasa kufuatia maandamano ya wapinzani kumshinikiza Rais Nicolás Maduro Moros kuachia madaraka. Hii ilitokana na madai ya upinzani kuwa uchaguzi uliofanyika mwezi Mei 2018 na matokeo yake yaliyompa ushindi Rais Nicolás Maduro haukuwa halali. Spika wa Bunge la nchi hiyo Bwana Juan Guaido alijitangaza kuwa Rais wa mpito wa nchi hiyo, akiungwa mkono na Mataifa ya Magharibi.

31. Mheshimiwa Spika, Tanzania inaamini kuwa mgogoro huu unaweza kupatiwa ufumbuzi kupitia njia ya majadiliano kati ya pande hizo mbili zinazokinzana, hii itasaidia kuepusha madhara yanayoweza kujitokeza nchini humo. Hivyo, tutaendelea kushirikiana na Jumuiya ya Kimataifa kushawishi urejeshwaji wa amani na utulivu nchini humo.

2.2.4 Ulaya

Uingereza kujitoa katika Umoja wa Ulaya (BREXIT)

32. Mheshimiwa Spika, Serikali ya Uingereza ilitangaza kujitoa katika Umoja wa Ulaya mwezi Juni 2016. Hadi sasa kumekuwepo na majadiliano yanayoendelea kuhusu uamuzi huo wa Uingereza. Wizara inaendelea kulifuatilia suala hili kwa ukaribu kutokana na Uingereza na Umoja wa Ulaya kuwa washirika wetu wakubwa wa maendeleo.

3.0 NAFASI YA TANZANIA KIMATAIFA

33. Mheshimiwa Spika, Tanzania inaheshimika kimataifa kutokana na mchango wake mkubwa katika masuala mbalimbali duniani ikiwa ni pamoja na kudumisha ulinzi na usalama; kupambana na rushwa na mapambano dhidi ya biashara haramu ya dawa za kulevya; kukabiliana na tatizo la utakatishaji fedha; kutetea masuala ya haki za binadamu; na kuunga mkono misingi ya demokrasia na utawala bora.

34. Mheshimiwa Spika, Tanzania inashiriki kikamilifu katika kulinda amani duniani ambapo kwa nyakati tofauti, imekuwa ikichangia vikosi katika misheni mbalimbali za kulinda amani. Kwa sasa Tanzania inachangia walinda amani 2,687 katika misheni sita tofauti ambazo ni: MONUSCO - Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo; MINUSCA – Jamhuri ya Afrika ya Kati; UNAMID – Jamhuri ya Sudan; UNIFIL – Lebanon; UNISFA na UNMISS – Sudan Kusini. Napenda kuliarifu Bunge lako Tukufu kuwa tarehe 16 Mei, 2019 kwa kutumia ndege ya Shirika la Ndege la Tanzania (ATCL), jumla ya Wanajeshi 217 waliondoka nchini kwenda kushiriki ulinzi wa amani Darfur, Sudan. Ushiriki wa Tanzania katika kulinda amani duniani umetoa mchango mkubwa katika kuwalinda raia wa maeneo husika wanaokumbwa na madhila ya vita pamoja na kurejesha amani katika maeneo hayo.

35. Mheshimiwa Spika, nitumie fursa hii kuwapongeza askari wetu na kuwapa moyo kuendelea na majukumu hayo ya kizalendo. Vilevile, natoa pole kwa familia zilizopoteza wapendwa wao na Jeshi la Wananchi wa Tanzania kwa kupoteza askari wake shupavu wakati wanatekeleza wajibu wao katika operesheni za kulinda amani kwenye Misheni ya Umoja wa Mataifa nchini Jamhuri

ya Kidemokrasia ya Kongo (MONUSCO) na Misheni ya Kulinda Amani ya Umoja wa Mataifa nchini Jamhuri ya Afrika ya Kati (MINUSCA). Pamoja na kutoa salamu za pole, napenda kuliarifu Bunge lako Tukufu kuwa Bw. Jean – Pierre Lacroix, Mjumbe Maalum wa Katibu Mkuu wa Umoja wa Mataifa katika masuala ya kulinda amani, alifanya ziara mwezi Desemba, 2018 hapa nchini kwa ajili ya kuwasilisha salamu za pole kwa Serikali na familia za askari waliouawa.

36. Mheshimiwa Spika, Wizara imeandaa, imeshiriki na kuratibu ushiriki wa Serikali katika vikao mbalimbali vya kikanda na kimataifa. Ushiriki wa Serikali katika vikao hivi unalenga kuimarisha mahusiano yetu kimataifa, kulinda na kutetea maslahi na sifa nzuri ya Tanzania kwa kuieleza Jumuiya ya Kimataifa jitihada ambazo Serikali imefanya katika kuhakikisha maendeleo ya wananchi wake yanapatikana na masuala ya utawala bora na haki za binadamu yanalindwa kwa wananchi wote.

37. Mheshimiwa Spika, mwezi Machi, 2019 Tanzania ilishiriki kikamilifu katika Kikao cha 40 cha Baraza la Haki za Binadamu la Umoja wa Mataifa na kutumia fursa hiyo kutoa ufafanuzi wa kina kuhusu tuhuma za upotoshaji unaofanywa mara kwa mara kuwa kuna ukiukwaji wa haki za binadamu nchini. Tanzania ilitaarifu Jumuiya ya Kimataifa jinsi Serikali inavyotimiza misingi ya haki za binadamu kama ilivyobainishwa katika Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na mikataba ya kimataifa na kikanda ambayo Tanzania ni mwanachama. Tutaendelea kuhakikisha kuwa taswira ya nchi yetu inalindwa kila mahali na pale ambapo shutuma dhidi ya nchi yetu zinatolewa hatutasita kuzitolea ufafanuzi. Niendelee kuzisihi jumuiya ya kimataifa, mashirika yasiyo ya kiserikali kushauriana na Serikali pale ambapo wanahisi kuna tatizo kabla ya kutoa shutuma dhidi ya Serikali.

4.0 MSIMAMO WA TANZANIA KATIKA MASUALA MBALIMBALI YA KIMATAIFA

4.1 Mgogoro kati ya Israel na Palestina

38. Mheshimiwa Spika, kuhusu mgogoro wa Israel na Palestina, msimamo wa Tanzania ni kuendelea kuzingatia misingi tulioachiwa na waasisi wa Taifa letu ambayo ndiyo nguzo ya sera yetu ya mambo ya nje ya kupigania haki ya kujitawala wenyewe, kuheshimu mipaka ya nchi na kuunga mkono maazimio ya Jumuiya ya Kimataifa. Hivyo, Tanzania inaunga mkono maazimio ya Umoja wa Mataifa na Umoja wa Afrika kuhusu mgogoro huu ambapo itaendelea kushauri pande husika kuheshimu makubaliano yaliyofikiwa. Tanzania inaamini kwamba suluhisho la kudumu katika mgogoro huu ni la kuwa na nchi mbili ambazo zitaishi kwa pamoja ikiwa ni Palestina huru na Israel salama.

4.2 Mgogoro kati ya Morocco na Sahrawi kwenye eneo la Sahara Magharibi

39. Mheshimiwa Spika, Tanzania inaunga mkono juhudi za Umoja wa Mataifa na Umoja wa Afrika katika usuluhishi wa mgogoro wa eneo la Sahara Magharibi kati ya Morocco na Sahrawi kwa kushiriki katika mijadala na mazungumzo kuhusu namna bora ya kutatua mgogoro huo. Katika mijadala hiyo, tumeendelea kuzisihi pande zinazokinzana kukaa kwenye meza ya mazungumzo ili kupata suluhu ya kudumu ya suala hili kwa njia ya amani. Tunapongeza mazungumzo yaliyofanyika mwezi Desemba, 2018 Geneva, Uswisi kati ya pande mbili. Ni matumaini yetu kuwa suluhu ya mgogoro huo itapatikana mapema.

5.0 MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU YA WIZARA KWA MWAKA WA FEDHA 2018/2019

40. Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza majukumu yake kwa mwaka 2018/2019, Wizara ilitengewa kiasi cha Shilingi **180,927,265,043.65.** Kati ya fedha hizo, Shilingi **170,527,265,043.65** ni kwa ajili ya matumizi ya kawaida na Shilingi **10,400,000,000.00** ni kwa ajili ya bajeti ya maendeleo. Katika fedha zilizotengwa kwa matumizi ya kawaida, Shilingi **158,682,176,563.65** ni kwa ajili ya matumizi mengineyo na Shilingi **11,845,088,480** ni kwa ajili ya mishahara.

41. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2018/2019 Wizara ilitarajia kukusanya maduhuli kiasi cha Shilingi **28,564,158,100.00.** Hadi kufikia mwezi Aprili, 2019 Wizara imefanikiwa kukusanya kiasi cha Shilingi **21,339,394,423.16** ikiwa ni sawa na asilimia **74.7** ya makisio ya makusanyo yote ya maduhuli kwa mwaka 2018/2019. Mwenendo huu unatoa matumaini kuwa Wizara itafikia malengo yake ya kukusanya maduhuli yaliyokadiriwa kwa mwaka 2018/2019 na kuingizwa moja kwa moja katika Mfuko Mkuu wa Serikali kama ilivyoelekezwa.

42. Mheshimiwa Spika, hadi kufikia mwezi Aprili, 2019, Wizara ilipokea kutoka HAZINA mgao wa fedha kiasi cha Shilingi **116,338,246,179.70** sawa na asilimia **64.3** ya fedha za bajeti iliyoidhinishwa katika mwaka wa fedha 2018/2019. Kati ya fedha hizo, Shilingi **108,310,011,974.70** ni kwa ajili ya matumizi mengineyo na Shilingi **8,028,234,205.00** ni kwa ajili ya mishahara. Wizara inatarajia kupokea fedha za bajeti ya maendeleo kabla ya mwisho wa mwaka huu wa fedha.

43. Mheshimiwa Spika, Wizara imeendelea kuzingatia sheria, kanuni, taratibu na miongozo ya fedha za umma katika kudhibiti mapato na matumizi ya Serikali. Katika mwaka wa fedha 2017/2018, Wizara pamoja na balozi zake 40 kati 41 zilizokaguliwa zimepata hati safi za ukaguzi. Ubalozi wa Tanzania Lusaka, Zambia ndiyo pekee uliopata hati yenye mashaka. Nachukua fursa hii kuwashukuru watendaji wa Wizara na kuwahimiza waendelee kuzingatia sheria, kanuni, taratibu na miongozo ya matumizi ya fedha za umma na ununuzi wakati wote wanapotekeleza majukumu yao.

44. Mheshimiwa Spika, baada ya kutoa taarifa ya mapato na matumizi ya Wizara kwa mwaka wa fedha 2018/2019, naomba sasa nitumie fursa hii kueleza kwa kifupi baadhi ya mafanikio ya Wizara katika kipindi hicho.

45. Mheshimiwa Spika, utekelezaji wa majukumu ya Wizara unaongozwa na Sera ya Mambo ya Nje ya Mwaka 2001; Dira ya Taifa ya Maendeleo ya mwaka 2025; Mpango wa Pili wa Taifa wa Maendeleo wa Miaka Mitano (2016/17 - 2020/21); Dira ya Maendeleo ya Zanzibar ya mwaka 2020; Ilani ya Uchaguzi ya Chama cha Mapinduzi ya 2015; Mpango wa Maendeleo Endelevu wa mwaka 2030; Mkakati wa Maendeleo wa Jumuiya ya Afrika Mashariki wa Mwaka 2017/2018 - 2021/2022; Mkataba wa Uanzishwaji wa Jumuiya ya Afrika Mashariki na Itifaki zake; Mkataba wa Uanzishwaji wa Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika na Itifaki zake pamoja na Mikataba mingine ya Kikanda na Kimataifa; Mpango wa Maendeleo wa Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika uliofanyiwa maboresho wa mwaka 2015 – 2020; Mpango Mkakati wa Pili wa Asasi ya Ushirikiano katika Siasa, Ulinzi na Usalama ya Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika kwa mwaka 2016 – 2020; maoni na mapendekezo

ya Waheshimiwa Wabunge wakati wa kujadili Mpango na Bajeti ya Wizara kwa kipindi cha mwaka 2018/2019; Mwongozo wa kuandaa Mpango na Bajeti ya Serikali kwa kipindi cha mwaka 2019/2020 – 2021/2022 na Maagizo mbalimbali yaliyotolewa kwa nyakati tofauti kwa Wizara na Viongozi wa Kitaifa, Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Mambo ya Nje, Ulinzi na Usalama na Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Hesabu za Serikali.

46. Mheshimiwa Spika, kwa kuzingatia miongozo hiyo, kwa mwaka wa fedha 2018/2019 Wizara ilijiwekea malengo mbalimbali ambayo yametekelezwa kama ifuatavyo:

5.1 Kulinda na kutetea misingi ya Taifa ndani na nje ya nchi

47. Mheshimiwa Spika, Tanzania inaongozwa na misingi ambayo lengo lake kuu ni kudumisha amani, ulinzi, usalama na mshikamano wa wananchi wake na taifa kwa ujumla kama ilivyowekwa na waasisi wa taifa letu mara baada ya uhuru. Katika kutekeleza hilo, Tanzania imeendelea kulinda uhuru wetu; kujiamulia mambo yetu wenyewe bila kuingiliwa; kulinda mipaka ya nchi yetu; kulinda haki; kuimarisha ujirani mwema; na kuunga mkono Sera ya Kutofungamana na Upande wowote kama dira na msimamo wetu katika mahusiano na nchi nyingine katika Jumuiya ya Kimataifa.

48. Mheshimiwa Spika, Tanzania inashirikiana na nchi nyingine wanachama wa Nchi Zisizofungamana na Upande Wowote (NAM), hususan nchi zinazoendelea kwa ajili ya kulinda na kutetea maslahi ya pamoja katika mijadala ya kimataifa. Katika kutekeleza azma hiyo Tanzania ilishiriki kwenye Mkutano wa Mawaziri wa NAM

mwaka 2018 uliofanyika Baku, Azerbaijan.

49. Mheshimiwa Spika, misingi hiyo ndiyo inayotufanya tujivunie kuwa taifa lenye amani, ulinzi imara na usalama duniani; kuwa mstari wa mbele kutetea wanyonge, haki na uhuru; kutafuta amani na kutatua migogoro ya nchi mbalimbali na kuwa nchi kimbilio kwa wananchi wa mataifa mengine. Aidha, Tanzania inaheshimu misingi ya mahusiano na mataifa mengine duniani. Kwa muktadha huo, tunatarajia mataifa mengine kuheshimu uhuru wa nchi yetu.

50. Mheshimiwa Spika, tunaendelea kudumisha ujirani mwema na nchi zote zinazopakana na nchi yetu. Katika kuratibu na kusimamia masuala ya uhusiano na ushirikiano na nchi hizo, Wizara iliratibu na kushiriki mkutano wa ujirani mwema kati ya Mkoa wa Rukwa na Jimbo la Kaskazini mwa Zambia uliofanyika mjini Sumbawanga mwezi Julai, 2018. Aidha, Wizara iliratibu na kushiriki mikutano inayohusu biashara na utatuzi wa changamoto mpakani kati ya Tanzania na nchi za Kenya na Uganda iliyofanyika katika miezi ya Novemba 2018, Februari na Aprili, 2019 kwa lengo la kuzitafutia ufumbuzi changamoto za mpakani ili kuimarisha mwingiliano wa biashara, ulinzi na usalama.

5.2 Kuratibu na kusimamia utekelezaji wa Sera ya Mambo ya Nje ikiweka msisitizo kwenye diplomasia ya uchumi kuelekea Tanzania ya viwanda

51. Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza Sera ya Mambo ya Nje na kuhakikisha tunakuza na kutekeleza kwa vitendo diplomasia ya uchumi, Wizara na Balozi za Tanzania nje ya nchi zinashirikiana na Wizara za Kisekta,

Taasisi za Serikali na Sekta Binafsi pamoja na Asasi za Kiraia. Katika kufanikisha hilo, Wizara imevutia wawekezaji katika sekta mbalimbali za kiuchumi ikiwemo viwanda, miundombinu, usafirishaji, nishati, afya na kilimo; kutafuta masoko ya bidhaa za Tanzania nje ya nchi; kuvutia watalii kuja kutembelea vivutio vya utalii vilivyopo nchini; kushiriki katika mazungumzo na mashirika ya kimataifa na nchi marafiki ili pamoja na mambo mengine, kupata mikopo yenye masharti nafuu na ufadhili wa miradi mbalimbali ya maendeleo; na kutafuta fursa za ajira na mafunzo kwa watanzania nje ya nchi.

Sekta ya Viwanda

52. Mheshimiwa Spika, katika harakati za kuunga mkono juhudi za Serikali ya Awamu ya Tano za kuifanya Tanzania kuwa nchi ya Viwanda, Wizara kwa kushirikiana na wadau wengine ndani na nje ya Serikali imepata wawekezaji wa kiwanda cha kuzalisha unga wa muhogo kinachoitwa *Cassava Starch of Tanzania Corporation (CSTC).* Kiwanda hicho kimejengwa katika Mkoa wa Lindi kwa ubia kati ya wawekezaji kutoka Ufaransa, Marekani na Luxembourg na kuzinduliwa na Mheshimiwa Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania mwezi Machi, 2019. Kiwanda hicho kina uwezo wa kuzalisha unga wa muhogo tani 6,000 kwa mwaka na mpaka sasa kimeajiri wafanyakazi 420 wa fani mbalimbali ambapo asilimia 97 ni Watanzania. Wawekezaji wa kiwanda hicho wanatarajia kuanza kujenga kiwanda kingine kikubwa cha wanga mkoani humo mwezi Julai, 2019 ambacho kitazalisha tani 60,000 kwa mwaka.

53. Mheshimiwa Spika, mwezi Novemba 2018, Wizara iliratibu ziara ya wawekezaji kutoka kampuni saba za Uturuki ambazo zilionesha nia ya kuwekeza jijini

Dodoma kwa kujenga maduka makubwa yaani *Shopping Malls*, nyumba za makazi na hoteli zenye hadhi ya nyota tano pamoja na ujenzi wa kiwanda cha *gypsum*. Nafurahi kulijulisha Bunge lakoTukufu kuwa kampuni hizo, zinaendelea kukamilisha hatua mbalimbali za uwekezaji huo ambapo mwezi Aprili, 2019 kampuni ya *Kargin insaat* ilikuja Dodoma na inaendelea na majadiliano ya kutafuta malighafi pamoja na eneo la kujenga kiwanda cha *gypsum.* Aidha, kampuni ya *Mertkomak Tekstil ve Makina* kutoka nchini Uturuki ambayo ilikuwa sehemu ya ziara hiyo, imeanza majadiliano na mamlaka za Mkoa wa Simiyu kwa ajili ya kuanzisha kiwanda cha kutengeneza nguo mkoani humo.

54. Mheshimiwa Spika, Wizara kwa kushirikiana na Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar, Ubalozi wa Tanzania Kuala Lumpur, Malaysia na kampuni ya PT Aggar Swallow ya Indonesia zinaendelea na mazungumzo yatakayokiwezesha kiwanda cha Aggar Swallow kutoka nchini Indonesia kuanzisha kiwanda cha kuchakata zao la mwani Zanzibar. Kampuni hiyo ndiyo inayomiliki kiwanda kikubwa cha kuchakata mwani kilichopo Jarkata nchini Indonesia. Vilevile, mazungumzo kama hayo yanaendelea na Kampuni ya Indeso kuanzisha kiwanda cha kuzalisha mafuta yatakanayo na mimea. Mazungumzo hayo ni matunda ya ziara ya Mheshimiwa Dkt. Ali Mohamed Shein, Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi aliyoifanya nchini Indonesia mwezi Agosti, 2018.

55. Mheshimiwa Spika, mwezi Aprili 2019, Wizara iliratibu mazungumzo kati ya Wizara ya Kilimo, Maliasili, Mifugo na Uvuvi ya Zanzibar, Kampuni ya Uvuvi ya Zanzibar (ZAFICO) na Kampuni ya Da lian ya China yanayohusu kujenga kiwanda cha kusindika Samaki Zanzibar. Wizara inafuatilia hatua zinazoendelea ili kuhakikisha kampuni

hiyo inafanikisha azma yake ya kuwekeza katika ujenzi wa kiwanda hicho.

Sekta ya Miundombinu

56. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu ziara ya kikazi ya Mheshimiwa Lee Nak-yon, Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Korea iliyofanyika mwezi Julai, 2018 hapa nchini. Kufuatia ziara hiyo, Tanzania na Korea zilisaini mkataba wa ujenzi wa daraja jipya la Selander jijini Dar es Salaam. Ujenzi wa daraja hilo lenye urefu wa kilomita 1.03 utakaogharimu Dola za Marekani Milioni 126.26 umeanza. Aidha, nchi hizi mbili zilisaini hati ya makubaliano ya kuondoa hitaji la viza kwa watu wenye pasi za kusafiria za kidiplomasia na kikazi.

57. Mheshimiwa Spika, kutokana na urafiki na mahusiano mazuri tuliyojenga na Jamhuri ya Korea mwezi Septemba 2018 Serikali zote mbili zilisaini mkataba wa ukarabati wa meli mbili na ujenzi wa meli mpya ya kisasa katika Ziwa Victoria. Ujenzi wa meli mpya utatekelezwa kwa ubia kati ya kampuni ya Korea kwa kushirikiana na SUMA JKT na unatarajiwa kukamilika mwaka 2021.

58. Mheshimiwa Spika, mwezi Februari 2019, Wizara iliratibu na kushiriki katika ziara ya Bw. Kazuhiko Koshikawa, Makamu wa Rais wa Shirika la Maendeleo la Kimataifa la Japan hapa nchini. Lengo la ziara hiyo ilikuwa kukagua miradi mbalimbali ya maendeleo inayofadhiliwa na Serikali ya Japan. Bwana Koshikawa alikutana na kufanya mazungumzo na Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Katika ziara hiyo, mikataba ya ujenzi wa daraja la Gerezani lililopo Dar es Salaam kwa gharama ya Shilingi bilioni 20.4 na upanuzi wa barabara ya Morocco – Mwenge

iliyopo Dar es Salaam kwa gharama ya shilingi bilioni 74 ilisainiwa.

59. Mheshimiwa Spika, mwezi Agosti, 2018, Wizara iliratibu ziara ya ujumbe wa wawekezaji kutoka Benki ya Exim na kampuni ya ujenzi ya WIKA kutoka nchini Indonesia waliotembelea Zanzibar. Lengo la ziara hiyo ilikuwa ni kuangalia fursa za uwekezaji zilizopo Zanzibar. Ujumbe huo ulitembelea maeneo mbalimbali ya miradi ya kipaumbele na kuonesha nia ya kuwekeza katika ujenzi wa miundombinu ya bandari katika eneo la Mangapwani Mkoa wa Kaskazini Unguja. Mawasiliano kati ya Wizara na wawekezaji hao yanaendelea ili kuhakikisha wanafanikisha azma yao ya kuwekeza hapa nchini.

60. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania kwenye Mkutano wa Mawaziri wa Mambo ya Nje wa nchi za Afrika na Japan (TICAD) uliofanyika mwezi Oktoba 2018 nchini Japan. Kupitia mkutano huo, Tanzania na Japan zilikubaliana kuendelea kuimarisha mahusiano ya kidiplomasia pamoja na kukuza ushirikiano katika masuala ya kiuchumi, kibiashara na utalii. Aidha, Serikali ya Japan imeahidi kuendelea kufadhili miradi ya maendeleo katika sekta za miundombinu ya barabara, nishati ya umeme, maji, elimu, afya na kilimo. Shirika la Maendeleo la Kimataifa la Japan (JICA) litachangia kiasi cha Shilingi bilioni 57.4 kwa ajili ya upanuzi wa bandari ya Kigoma; na kutoa mkopo wa riba nafuu wa Shilingi bilioni 228.6 kwa ajili ya mradi wa maji Zanzibar.

61. Mheshimiwa Spika, mwezi Septemba 2018, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania kwenye Mkutano wa tatu wa Wakuu wa Nchi na Serikali wa Jukwaa la Ushirikiano kati ya China na Afrika (FOCAC) uliofanyika nchini China. Katika Mkutano huo, Mheshimiwa Kassim Majaliwa Majaliwa

(Mb), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania alimwakilisha Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Wakati wa mkutano huo Serikali ya China ilieleza kuwa imetenga kiasi cha Dola za Marekani bilioni 60 kwa kipindi cha miaka mitatu kuanzia mwaka 2018/2019 hadi 2020/2021 kwa ajili ya kugharamia utekelezaji wa miradi mbalimbali ya maendeleo Barani Afrika. Ili kunufaika na mpango huu, Serikali imewasilisha mapendekezo ya miradi 12 katika sekta za uchukuzi, nishati, maji, afya na elimu.

62. Mheshimiwa Spika, pembezoni mwa mkutano huo, Mhe. Waziri Mkuu alikutana na kufanya mazungumzo na Mheshimiwa Xi Jinping, Rais wa Jamhuri ya Watu wa China kuhusu ushirikiano kati ya Tanzania na China. Kufuatia mazungumzo hayo, Serikali ya China iliahidi kuisaidia Tanzania katika ujenzi wa vyuo vya mafunzo ya ufundi, Makao Makuu ya Jeshi, Chuo cha Taifa cha Usafirishaji, upanuzi wa Taasisi ya Moyo ya Jakaya Kikwete, kuendelea kutoa madaktari wa kujitolea pamoja na kuongeza nafasi za ufadhili kwa wanafunzi wa Tanzania kusoma nchini China. Wizara imeratibu sekta zote husika na kuhakikisha zimeshawasilisha maandiko ya miradi hiyo kwa Serikali ya China kwa ajili ya hatua za awali za utekelezaji.

Sekta ya Ulinzi

63. Mheshimiwa Spika, kupitia uhusiano mzuri wa kirafiki na nchi mbalimbali, Tanzania inashirikiana na nchi hizo kwenye masuala ya ulinzi ikiwa ni pamoja na kubadilishana uzoefu na kufanya mazoezi ya pamoja kwa ajili ya kuendelea kujenga uwezo wa vikosi vyetu. Kwa mfano, Majeshi ya Nchi Wanachama wa Jumuiya za Kikanda yamekuwa yakifanya mazoezi ya pamoja ya kijeshi

ili kujenga uwezo wa kukabiliana na ugaidi, uharamia, majanga na operesheni za kurejesha amani. Katika mwaka 2018/2019, nchi yetu ilikuwa mwenyeji wa zoezi la pamoja la Kijeshi la Medani la Afrika Mashariki lijulikanalo kama 'FTX-Ushirikiano Imara 2018' lililofanyika Muheza, Tanga mwezi Novemba 2018. Zoezi hilo lilihusisha washiriki kutoka Majeshi ya Ulinzi, Polisi, Magereza, Zimamoto na Uokoaji pamoja na raia.

64. Mheshimiwa Spika, vilevile, nchi yetu ilishiriki kwenye zoezi la usimamizi wa Jeshi la Dharura la Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika (SADC) lililofahamika kama 'Exercise UMODZI' lililofanyika mwezi Oktoba, 2018, mjini Salima nchini Malawi. Zoezi hilo lilifanyika ili kuliandaa Jeshi la Dharura la SADC kuwa na utayari wa kulinda amani barani Afrika kwa kipindi cha miezi sita kuanzia Januari hadi Juni 2019 ambapo SADC itakuwa zamu kulingana na utaratibu wa mzunguko wa majeshi ya kulinda Amani barani Afrika. Zoezi hili lilijumuisha washiriki 637 kutoka makundi ya Jeshi, Polisi, Magereza na Raia kutoka Nchi zote Wanachama wa SADC. Kwa upande wa Tanzania washiriki walikuwa 23.

Sekta ya Kilimo

65. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu na kushiriki kwenye ziara ya Mhe. Ezzidine Abu Stiet, Waziri wa Kilimo na Masuala ya Ardhi wa Jamhuri ya Kiarabu ya Misri iliyofanyika hapa nchini mwezi Februari, 2019. Wakati wa ziara hiyo, Misri ilikubali kuwekeza hapa nchini kwenye sekta ya kilimo kwa kuanzisha shamba la ngano, shamba la pamoja la mpunga na kutoa fursa za mafunzo kwa wataalamu wa kilimo.

66. Mheshimiwa Spika, wakati wa ziara hiyo ilikubalika kwamba Hati ya Makubaliano (MoU) kati ya Tanzania kupitia SUMA JKT na Serikali ya Misri isainiwe ili kuanza utekelezaji wa mradi wa shamba la pamoja; Tanzania na Misri kushirikiana kuongeza thamani ya bidhaa za mifugo kwa kujenga kiwanda cha kuchakata nyama na kiwanda cha bidhaa za ngozi katika Ranchi ya Ruvu. Andiko la Mradi na Hati ya Makubaliano imesainiwa na Mkataba wa pamoja wa mradi huo unatarajiwa kusainiwa hivi karibuni. Vilevile, Mhe. Ezzidine alikutana na kufanya mazungumzo na viongozi mbalimbali wa Serikali ya Mapinduzi Zanzibar. Katika mazungumzo hayo, Serikali ya Jamhuri ya Kiarabu ya Misri ilisisitiza nia yake ya kuendelea kusaidia maendeleo ya mradi wa Shamba la Pamoja la Kilimo kati ya Tanzania na Misri uliopo Bambi, Mkoa wa kusini Unguja.

67. Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza ushirikiano wa kidiplomasia na Israel, napenda kuliarifu Bunge lako Tukufu kuwa, Serikali ya Israel imetoa nafasi 100 za ufadhili wa masomo kwa vijana wa kitanzania kwenda kujifunza kilimo cha kisasa nchini humo. Mafunzo hayo yatachukua miezi 11 kuanzia mwezi Septemba, 2019 kwa mwaka wa masomo 2019/2020. Nchi ya Israel imepiga hatua kubwa kwenye kilimo cha kisasa, fursa hii ya masomo ni adhimu kwa vijana wetu wanaojishughulisha na kilimo kupata ujuzi wa kilimo cha kisasa. Aidha, pamoja na kupata ujuzi na uzoefu, vijana hao watajipatia kipato kitakachowawezesha kuwa na mitaji ya kuwekeza kwenye kilimo cha kisasa hapa nchini.Taratibu za kuwapata vijana wa kitanzania watakaopata mafunzo hayo zinaendelea.

68. Mheshimiwa Spika, Wizara inaratibu utekelezaji wa mradi wa pamba ujulikanao kama *Victoria Cotton Project* katika Wilaya za Misungwi, Kwimba na Magu mkoani Mwanza kwa ufadhili wa Serikali ya Brazil. Mradi huo

unalenga kuongeza tija katika uzalishaji wa zao la pamba. Kwa sasa Serikali imeanza mazungumzo na Serikali ya Brazil ili kuona namna ya kuendeleza mradi huo katika awamu ya pili kwa kuhusisha mazao mengine kama viazi vitamu, mahindi na maharage. Timu ya wataalam kutoka Brazil ilifanya ziara hapa nchini mwezi Februari 2019 kwa ajili ya maandalizi ya majadiliano. Wizara itahakikisha kuwa wadau wote muhimu wanahusishwa ili majadiliano yatakayofanyika yanaleta tija kwa nchi yetu.

Sekta ya Nishati

69. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu zoezi la uwekaji saini wa Mkataba wa Ujenzi wa Mradi wa Uzalishaji wa Umeme wa MW 2115 katika Bonde la mto Rufiji kati ya Serikali ya Tanzania kupitia Shirika la Ugavi wa Umeme Tanzania (TANESCO) na kampuni za *Arab Contractors* na *El Sewedy Electric* za Misri. Uwekaji saini wa mkataba huo ulifanyika wakati wa ziara ya Mhe. Dkt. Mostafa Madbouly, Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Kiarabu ya Misri iliyofanyika hapa nchini mwezi Desemba 2018.

Sekta ya Utalii

70. Mheshimiwa Spika, katika jitihada za kukuza utalii wa Tanzania nje ya nchi na katika kutekeleza maelekezo ya Viongozi Wakuu wa Nchi, Wizara imekuwa ikizisisitiza Balozi zetu nje kutangaza vivutio vya utalii vilivyopo hapa nchini. Katika kutekeleza hilo Ubalozi wa Tanzania Moscow, Urusi ulifanya kampeni ya kutangaza vivutio vya utalii na kuiwezesha Tanzania kushinda tuzo ya kuwa Eneo Bora zaidi la Utalii duniani kwa mwaka 2018. Maeneo ya utalii ambayo yamekuwa kivutio kikubwa katika kinyang'anyiro hicho ni Mlima Kilimanjaro; fukwe za Zanzibar; na Hifadhi ya Serengeti. Tuzo hiyo iliyotolewa na Jarida la Kirusi la

National Geographical Traveller (NGT) ilipokelewa na Balozi wa Tanzania nchini Urusi, kwa niaba ya Serikali.

71. Mheshimiwa Spika, Wizara kwa kushirikiana na Bodi ya Utalii Tanzania iliratibu ziara ya waandishi wa habari kutoka kituo maarufu cha runinga cha China kijulikanacho kama *"Travel Channel"* iliyofanyika mwezi Oktoba 2018. Lengo la ziara hiyo lilikuwa ni kuwawezesha waandishi hao wa habari kushiriki katika maonesho ya utalii ya *Swahili International Tourism Expo (SITE)* yaliyofanyika jijini Dar es Salaam. Kupitia maonesho hayo Tanzania imeweza kutangaza vivutio vya utalii, lugha ya Kiswahili, sanaa na utamaduni wake. Wakiwa hapa nchini, waandishi hao waliweza kuandaa vipindi maalum kuhusu vivutio hivyo kwa ajili ya kuvitangaza katika soko la Utalii la China hatua ambayo itawezesha kuvutia watalii wengi zaidi kutoka China.

72. Mheshimiwa Spika, Wizara kupitia Ubalozi wetu China na kwa kushirikiana na Bodi ya Utalii na Wizara ya Maliasili na Utalii tuliratibu na kuwezesha Tanzania kusaini Hati ya Makubaliano (MoU) na kampuni ya *Touchroad International Holding Group (TIHG)* mwezi Novemba, 2018. Kufuatia makubaliano hayo, kampuni hiyo itasafirisha watalii takribani 10,000 kutoka Jiji la Shanghai nchini China kutembelea vivutio vya kitalii vilivyoko nchini kwa mwaka huu 2019. Kundi la kwanza la watalii 330 liliwasili nchini tarehe 12 Mei, 2019 na kupokelewa na Mhe. Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania

73. Mheshimiwa Spika, mwezi Aprili, 2019 Wizara kwa kushirikiana na Ubalozi wa Tanzania nchini Malaysia pamoja na Bodi ya Utalii Tanzania iliwezesha ziara ya mafunzo ya utalii kwa washiriki 20 ambao ni wadau wa

sekta ya utalii kutoka nchi nne za Kusini Mashariki mwa Asia ambazo ni Malaysia, Thailand, Indonesia na Ufilipino. Wageni hao walipata fursa ya kutembelea vivutio vya utalii vilivyopo hapa nchini hususan katika Hifadhi ya Mamlaka ya Ngorongoro; Mbuga ya Serengeti; na sehemu ya historia ya masalia ya Binadamu wa Kale la Olduvai Gorge. Ziara hiyo ililenga kufungua soko letu la utalii kwa nchi za Kusini Mashariki mwa Asia hali itakayochochea kuongezeka kwa idadi ya watalii na uwekezaji katika sekta hiyo.

74. Mheshimiwa Spika, Wizara kupitia Ubalozi wa Tanzania nchini Israel iliratibu na kushiriki katika maonesho ya kimataifa ya utalii yaliyofanyika nchini humo mwezi Februari, 2019. Maonesho hayo yalitoa fursa kwa kampuni za kitalii, mashirika ya ndege, wamiliki wa hoteli pamoja na kampuni za usafirishaji kukutana na kufanya mazungumzo na wadau wa utalii wa hapa nchini ambao ni Bodi ya Utalii Tanzania, Shirika la Hifadhi za Taifa, Mamlaka ya Hifadhi ya Ngorongoro pamoja na kampuni 11 za utalii zilizokwenda kushiriki maonesho hayo. Kufuatia mazungumzo hayo mwezi Aprili 2019 watalii 1,000 kutoka Israel walifanya ziara ya kitalii hapa nchini na kutembelea vivutio mbalimbali vya utalii ambapo walipokelewa na Mhe. Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

75. Mheshimiwa Spika, Wizara kwa kushirikiana na Kamisheni ya Utalii Zanzibar, iliratibu Maonesho ya Kwanza ya Utalii ya Kimataifa yaliyofanyika katika Hoteli ya Verde mwezi Oktoba, 2018 Zanzibar. Maonesho hayo yaliwakutanisha wawekezaji wa sekta ya Utalii kutoka nchi mbalimbali na wawekezaji wazalendo na kuonesha vivutio mbalimbali vya utalii nchini. Aidha, kutokana na juhudi mbalimbali zilizochukuliwa za kutangaza utalii wa Tanzania, Zanzibar imefanikiwa kupata Tuzo ya Kituo cha

Soko Bora la Utalii iliyotangazwa katika Baraza la Utalii la Dunia mwaka 2018. Tuzo hiyo ilipokelewa na Mhe. Mahmoud Thabit Kombo (MbIW), Waziri wa Habari, Utalii na Mambo ya Kale wa Zanzibar.

76. Mheshimiwa Spika, Wizara imejizatiti kuhakikisha kuwa Balozi za Tanzania nje ya nchi zinashirikiana na wadau wote wa utalii ndani na nje ya nchi kuratibu na kushirikiana katika kuvutia watalii kutoka pande zote za dunia kuja na kutembelea vivutio vya utalii vilivyopo nchini. Nipende kutoa wito wa wadau wote wa utalii nchini kushirikiana na Wizara katika kuhakikisha tunatangaza vivutio vya utalii na kuongeza idadi ya watalii wanaokuja nchini. Aidha, napenda kuchukua fursa hii kuwapongeza Waheshimiwa Mabalozi wa Tanzania katika nchi za China, Malaysia na Israel kwa jitihada zao za kuratibu na kufanikisha ziara za watalii hapa nchini.

77. Mheshimiwa Spika, kwa namna ya kipekee naomba nimshukuru Mhe. Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kutenga muda wake kuwalaki watalii hao.

Sekta ya Mifugo na Uvuvi

78. Mheshimiwa Spika, Wizara kwa kushirikiana na Wizara ya Mifugo na Uvuvi inaratibu mazungumzo kati ya Kampuni ya Ranchi ya Taifa (NARCO) na Kampuni ya NECAI ya Misri kwa ajili ya kuanzisha mradi wa pamoja wa kiwanda cha kuchakata nyama katika Ranchi ya Ruvu iliyopo Mkoa wa Pwani. Mnamo mwezi Machi 2019, kampuni hizi zilisaini hati ya makubaliano kwa ajili ya uanzishwaji wa kampuni ya pamoja itakayosimamia utekelezaji wa mradi huo.

79. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu na kushiriki katika mazungumzo kati ya Mheshimiwa Balozi Seif Ali Iddi, Makamu wa Pili wa Rais wa Zanzibar na Sheikh Aimen Ahmed Al Hosni, Mtendaji Mkuu wa Mamlaka ya Viwanja vya Ndege ya Oman. Lengo la mazungumzo hayo lilikuwa ni kuimarisha ushirikiano kati ya Oman na Zanzibar katika sekta ya mawasiliano na viwanja vya ndege. Kutokana na mazungumzo hayo wafanyakazi tisa wa Mamlaka ya Viwanja vya Ndege Zanzibar wamepatiwa mafunzo ya muda mfupi nchini Oman yaliyohusu uendeshaji wa viwanja vya ndege. Mafunzo hayo yalifanyika mwezi Desemba, 2018 kwa ufadhili wa Serikali ya Oman kupitia Mamlaka ya Viwanja vya Ndege ya nchi hiyo. Aidha, Sheikh Aimen Ahmed Al Hosni alionesha nia ya kushirikiana na Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar kuwekeza katika sekta ya Nishati na Uvuvi. Katika sekta ya Nishati amekusudia kujenga kiwanda cha kuzalisha umeme wa jua wa megawati 40 baada ya kupatikana eneo la ardhi kwa ajili ya ujenzi huo.

Sekta ya Biashara na Uwekezaji

80. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu na kushiriki kwenye makongamano na maonesho mbalimbali ya biashara na uwekezaji yaliyofanyika ndani na nje ya nchi. Makongamano na maonesho hayo yaliwakutanisha wafanyabiashara wa Tanzania na wa nchi husika kwa ajili ya kujadili na kufanya makubaliano ya biashara katika sekta mbalimbali, kutangaza na kupata masoko ya bidhaa zao. Makongamano na maonesho hayo ni kama yanavyoonekana kwenye **Kiambatisho Na. 1.**

5.3 Kuratibu na kushiriki Tume za Pamoja za Kudumu za Ushirikiano

81. Mheshimiwa Spika, Tume za Pamoja za Kudumu

(JPC) ni nyenzo muhimu za kuanzisha na kuendeleza mashirikiano kati yetu na nchi nyingine katika nyanja mbalimbali. Tume hizi huainisha maeneo mbalimbali tunayokubaliana kushirikiana kulingana na uhitaji na maslahi ya taifa letu. Kuwepo kwa JPC ni msingi unaorahisisha nchi zilizokubaliana kuingia makubaliano katika nyanja husika. JPC inatoa mwongozo wa ushirikiano baina ya nchi na nchi. Kwa kuzingatia umuhimu wa JPC, Wizara iliratibu na kushiriki katika mkutano wa Pili wa Tume ya Pamoja ya Kudumu ya Ushirikiano kati ya Tanzania na Uganda uliofanyika mwezi Agosti, 2018 jijini Kampala. Katika mkutano huo, nchi hizi mbili zilikubaliana yafuatayo:

i. Kuanza zoezi la uhakiki wa mpaka;

ii. Kuharakisha utekelezaji wa zoezi la kutoa fidia ya ardhi kwa wananchi ambao maeneo yao yatapitiwa na mradi wa ujenzi wa bomba la mafuta kutoka Hoima nchini Uganda hadi Chongoleani, Tanga nchini Tanzania;

iii. Kuanza kufanya kazi kwa masaa 24 kwa kituo cha pamoja cha kutoa huduma mpakani cha Mutukula; na

iv. Kuchukua hatua za kuimarisha biashara na kutatua changamoto zinazojitokeza mpakani kupitia vikao vya mara kwa mara baina ya mamlaka zinazohusika na usimamizi wa maeneo hayo.

Aidha, katika mkutano huo nchi hizi zilisaini Hati ya Makubaliano ya kujenga bomba la kusafirisha gesi asilia kutoka Tanzania hadi Uganda.

82. Mheshimiwa Spika, mwezi Oktoba 2018, Tanzania na India zilishiriki katika Mkutano wa 9 wa Tume ya Pamoja ya Kudumu uliofanyika jijini New Delhi, India. Katika Mkutano huo Serikali ya Tanzania na India zilisaini Hati za Makubaliano ya ushirikiano zifuatazo:

i. Hati ya Makubaliano kati ya Chuo cha Diplomasia cha Tanzania na Chuo cha Diplomasia cha India kuhusu kushirikiana katika masuala mbalimbali ikiwemo kubadilishana walimu na wanafunzi;

ii. Hati ya Makubaliano kati ya Chuo cha Diplomasia nchini Tanzania na Taasisi ya Mfumo wa Utafiti wa Habari ya India *(Research Information System of India)* kuhusu kushirikiana katika miradi ya pamoja ya utafiti, kupambana na ugaidi, uhalifu wa kimtandao pamoja na usalama wa majini; na

iii. Hati ya Makubaliano kati ya Shirika la Utafiti wa Maendeleo ya Viwanda (TIRDO) na Shirika la Taifa la Utafiti wa Maendeleo la India *(National Research Development Cooperation of India*) kuhusu kushirikiana katika sekta ya utafiti.

83. Mheshimiwa Spika, kupitia mikutano ya Tume za Pamoja za Kudumu za Ushirikiano, Tanzania na nchi husika zilifanya tathmini ya ushirikiano katika sekta mbalimbali pamoja na kuainisha maeneo mapya ya ushirikiano. Wizara itaendelea kushirikiana na Wizara za kisekta katika kuhakikisha utekelezaji wa makubaliano yaliyoafikiwa.

5.4 Kuratibu utekelezaji wa makubaliano ya Kikanda na Kimataifa

84. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu na kushiriki katika majukumu mbalimbali yanayohusiana na Umoja wa Mataifa, Jumuiya za Kikanda, Mashirika na Taasisi za Kimataifa kama ifuatavyo:

Ushirikiano wa Kimataifa

5.4.1 Umoja wa Mataifa

Mkutano wa 73 wa Baraza Kuu la Umoja wa Mataifa

85. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu na kushiriki katika Mkutano wa 73 wa Baraza Kuu la Umoja wa Mataifa uliofanyika tarehe 24 Septemba hadi 01 Oktoba, 2018, New York, Marekani. Katika mkutano huo, Tanzania ilitoa ufafanuzi kuhusu masuala mbalimbali ya ndani ya nchi ikiwa ni pamoja na mapambano dhidi ya rushwa; kuimarisha ukusanyaji wa kodi; kusimamia haki za binadamu na misingi ya utawala bora; kuziba mianya ya ukwepaji kodi; kusimamia nidhamu kwenye utumishi wa umma; ushiriki wa Tanzania kwenye misheni za ulinzi wa amani duniani; na zoezi la kuwarudisha kwa hiari wakimbizi wa Burundi.

86. Mheshimiwa Spika, wakati wa Mkutano huo, ujumbe wa Tanzania ulikutana na kufanya mazungumzo na Bw. Filippo Grandi, Kamishna Mkuu wa Shirika la Wakimbizi Duniani (UNHCR). Kufuatia mazungumzo hayo, Bw. Grandi alifanya ziara hapa nchini mwezi Februari, 2019 na kufanya mazungumzo na Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ambapo aliahidi kufuatilia upatikanaji wa fedha kiasi cha Dola za Marekani milioni

20 kutoka vyanzo mbalimbali ili kufadhili miradi ya utunzaji mazingira na nishati mbadala katika Mkoa wa Kigoma ulioathirika kutokana na kuwepo kwa kambi za wakimbizi kwa muda mrefu.

Masuala ya Wakimbizi

87. Mheshimiwa Spika, Tanzania kwa kushirikiana na Serikali ya Burundi, Shirika la UNHCR, pamoja na wadau wengine inaendelea na zoezi la kuwarejesha kwa hiari nchini mwao wakimbizi kutoka Burundi. Tangu kuanza kwa zoezi hilo mwezi Septemba 2017 hadi Aprili, 2019 wakimbizi wapatao 65,617 walirejeshwa nchini kwao na wengine wapatao 13,075 waliojiandikisha kwa hiari wanasubiri kurejea.

88. Mheshimiwa Spika, zoezi la kuwarejesha wakimbizi wa Burundi nchini kwao kwa hiari linafanyika kwa weledi mkubwa na kwa kuzingatia mikataba ya kimataifa pamoja na sheria za nchi. Hata hivyo, kuna watu wachache wenye hila na nia ovu dhidi ya nchi yetu, hususan watu wanaodai kuwa ni Warundi waishio kwenye baadhi ya nchi za Ulaya, walianzisha kampeni za kuibagaza nchi yetu kuwa inawalazimisha wakimbizi hao kurejea nchini kwao. Tuhuma hizo siyo za kweli na zililenga kulichafua taifa letu kimataifa. Hivyo, Wizara kwa kushirikiana na Balozi za Tanzania nje ilitumia majukwaa mbalimbali ya kimataifa kutoa ufafanuzi wa namna zoezi la kuwarudisha wakimbizi wa Burundi nchini mwao kwa hiari, lilivyofanyika.

89. Mheshimiwa Spika, wadau wa kimataifa wanaotuunga mkono wamefanya ziara katika maeneo husika kukagua zoezi linaloendelea na wameridhika kuwa linafanywa kwa weledi mkubwa. Tanzania itaendelea kupokea na kuhifadhi wakimbizi pale inapokuwa ni lazima

kwa kuzingatia sheria za nchi na mikataba ya kikanda na kimataifa.

Utekelezaji wa Malengo ya Maendeleo Endelevu

90. Mheshimiwa Spika, Serikali imeendelea na utekelezaji wa Malengo ya Maendeleo Endelevu ili kuwiana na juhudi za kimataifa za kuleta maendeleo kwa watu wote. Kwa sasa Wizara inaratibu utayarishaji wa taarifa ya mapitio ya hiari ya utekelezaji wa Malengo ya Maendeleo Endelevu hapa nchini ambayo itawasilishwa Umoja wa Mataifa mwezi Julai, 2019 New York nchini Marekani. Ni matarajio yangu kuwa kupitia taarifa hiyo, Jumuiya ya Kimataifa itapata kuelewa hatua tunazochukua kwa ajili ya kuboresha maslahi ya wananchi.

Mkutano wa Uchumi Bahari

91. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu na kushiriki katika Mkutano wa Uchumi Bahari (The Blue Economy Conference) uliofanyika Nairobi, Kenya mwezi Novemba, 2018. Ujumbe wa Tanzania katika mkutano huo uliongozwa na Mheshimiwa Dkt. Ali Mohamed Shein, Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi ambapo alimwakilisha Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Mkutano huo ulimalizika kwa kutoa Tamko la Nairobi lenye kutoa msukumo wa matumizi ya rasilimali bahari kwa manufaa ya wananchi; kuimarisha ushirikiano katika sekta mbalimbali za matumizi ya rasilimali bahari; kutafuta vyanzo vya mapato ya fedha kufanikisha upatikanaji wa teknolojia na uvumbuzi; kubadilishana uzoefu na mafunzo; kuzingatia masuala ya jinsia; na ushiriki wa wanawake na vijana katika uchumi bahari.

Ziara ya Mkurugenzi Mkuu wa Mpango wa Chakula Duniani (WFP)

92. Mheshimiwa Spika, mwezi Julai 2018, Bw. David Beasley, Mkurugenzi Mkuu wa Mpango wa Chakula Duniani (WFP) alifanya ziara hapa nchini kwa madhumuni ya kukagua miradi inayotekelezwa na WFP. Katika ziara hiyo, Bw. Beasley alikutana na kufanya mazungumzo na Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania pamoja na viongozi wengine wa Serikali. Kufuatia ziara hiyo, WFP ilinunua tani 36,000 za mahindi zenye thamani ya Shilingi bilioni 21 kutoka Wakala wa Taifa wa Hifadhi ya Chakula.

Ziara ya Mkurugenzi wa Bodi ya Wakurugenzi Watendaji wa Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB) na Rais wa Benki ya Maendeleo ya Afrika

93. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu ziara ya kikazi ya Bw. J. Steven Dowd, Mkurugenzi wa Bodi ya Wakurugenzi Watendaji wa Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB) anayewakilisha nchi ya Marekani iliyofanyika kuanzia tarehe 26 Agosti hadi 3 Septemba 2018 nchini. Lengo la ziara hiyo lilikuwa ni kuimarisha ushirikiano kati ya Tanzania na Bodi ya AfDB ili kuongeza ushawishi wa kuidhinishiwa miradi mbalimbali ya kipaumbele na yenye tija katika uchumi wa nchi.

94. Mheshimiwa Spika, Bwana Dowd alipata nafasi ya kutembelea miradi mbalimbali inayotekelezwa na iliyo katika majadiliano ya kutekelezwa na benki hiyo pamoja na kupata ufafanuzi kutoka kwa wasimamizi wa miradi hiyo. Miradi iliyotembelewa ni pamoja na: mradi wa kusafirisha umeme kutoka Iringa-Dodoma-Singida-Shinyanga (*Backbone Power Transmission Line)*; eneo

la ujenzi wa uwanja wa ndege Msalato, Dodoma; *Arusha Bypass* na ujenzi wa barabara ya Arusha - Holili/Taveta - Voi; pamoja na mradi wa ujenzi wa mabwawa ya maji safi na taka jijini Arusha.

Ziara ya Bw. Abebe Selassie, Mkurugenzi wa IMF Idara ya Afrika

95. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu na kushiriki kwenye ziara ya Bw. Abebe Aemro Selassie, Mkurugenzi wa Shirika la Fedha la Kimataifa (IMF) Idara ya Afrika aliyoifanya hapa nchini tarehe 5 hadi 6 Mei 2019. Kiongozi huyo alipata fursa ya kufanya mazungumzo na Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Ikulu Dar es Salaam ambapo alipongeza jitihada za Serikali ya awamu ya tano za kuwekeza katika miradi yenye kuchochea maendeleo ya uchumi ikiwemo mradi wa ujenzi wa reli ya kisasa na mradi mkubwa wa ujenzi wa bwawa la umeme kwenye bonde la mto Rufiji, pamoja na jitihada za kupambana na vitendo vya rushwa, dawa za kulevya na kuimarisha sekta ya uwekezaji.

96. Mheshimiwa Spika, mazungumzo kati ya viongozi hao wawili yaligusia pia suala la uchapishwaji wa taarifa iliyovuja ya mwezi Machi, 2019 ya IMF kuhusu hali na mwelekeo wa uchumi wa Tanzania na kuamuliwa kuwa mazungumzo baina ya pande mbili yafanyike mapema kwa ajili ya kuondoa kasoro zote zilizojitokeza kwenye ripoti hiyo. Wizara inaendelea kufuatilia mazungumzo hayo kwa lengo la kuhakikisha ripoti hiyo inaakisi hali halisi ya ukuaji wa uchumi nchini Tanzania.

Ziara ya Dkt. Hafez Ghanem, Makamu wa Rais wa Benki ya Dunia Kanda ya Afrika

97. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu na kushiriki kwenye ziara ya Dkt. Hafez Ghanem, Makamu wa Rais wa Benki ya Dunia kwa Kanda ya Afrika iliyofanyika mwezi Novemba, 2018 hapa nchini. Wakati wa ziara, Dkt. Ghanem alifanya mazungumzo na Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ambapo walijadili masuala ya mahusiano kati ya Benki ya Dunia na Tanzania. Dkt. Ghanem alitoa pongezi kwa Serikali kwa kuendeleza sera madhubuti za uchumi na usimamizi wa fedha za umma. Ziara hiyo ilitoa fursa ya kuimarisha zaidi mahusiano kati ya Tanzania na Benki ya Dunia.

Ziara ya Dkt. Akinwumi Adesina, Rais wa Benki ya Maendeleo ya Afrika

98. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu na kushiriki kwenye ziara ya Dkt. Akinwumi Adesina, Rais wa Benki ya Mendeleo ya Afrika aliyoifanya hapa nchini tarehe 15 Mei 2019. Kiongozi huyo alikutana na kufanya mazumgumzo na Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Wakati wa mazungumzo hayo, Dkt. Adesina alipongeza juhudi za Serikali katika ujenzi wa mradi wa reli ya kisasa kutoka Dar es Salaam hadi Mwanza na hatua iliyofikiwa katika utekelezaji wa ujenzi wa mradi wa bomba la mafuta kutoka Hoima hadi Tanga pamoja na ukuaji wa uchumi wa nchi kwa kiwango cha wastani wa asilimia 7.

99. Mheshimiwa Spika, vivevile wakati wa mazungumzo hayo, Dkt. Adesina aliahidi benki yake kutoa ufadhili kwa miradi ya umeme wa maji ya Kakono na

Malagarasi mkoani Kigoma; mradi wa ujenzi wa uwanja wa ndege wa kimataifa wa Msalato; mradi wa ujenzi wa barabara za mzunguko za Dodoma zenye urefu wa kilomita 110.2km; ujenzi wa barabara kiwango cha lami kutoka Mpanda hadi Kigoma; na mradi wa mabasi ya mwendokasi kutoka Mbagala hadi Kariakoo jijini Dar es Salaam. Aidha, Dkt. Adesina aliahidi kufuatilia mradi wa ujenzi wa reli ya kisasa kutoka Isaka hadi Kigali, Rwanda, ambayo itakuwa na uwezo kuhudumia pia abiria na mizigo kutoka nchi za Burundi na Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo. Wizara inaendelea kufuatilia upatikanaji wa ufadhili wa miradi hiyo ili kuhakikisha miradi yote inatekelezwa kwa manufaa mapana ya taifa.

Ziara ya Bw. Gilbert F. Houngbo, Rais wa Mfuko wa Kimataifa wa Maendeleo ya Kilimo

100. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu na kushiriki ziara ya Bw. Gilbert Houngbo, Rais wa Mfuko wa Kimataifa wa Maendeleo ya Kilimo (*International Fund for Agricultural Development – IFAD)* iliyofanyika hapa nchini tarehe 19 hadi 22 Mei 2019. Wakati wa ziara hiyo, Bw. Houngbo alifanya mazungumzo na Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Viongozi wengine wa Serikali. Wakati wa mazungumzo hayo, Kiongozi huyo alipongeza juhudi za Serikali katika kukuza uchumi wa nchi na utekelezaji mzuri wa miradi inayofadhiliwa na IFAD na kuahidi Shirika lake kuendelea kuimarisha ushirikiano na Tanzania kwa kuzingatia vipaumbele vya nchi. Aidha, Bw. Hougbo alieleza kuwa IFAD imetenga kiasi cha Shillingi bilioni 127.3 kwa ajili ya kufadhili miradi ya kilimo kwa kipindi cha miaka mitatu kuanzia mwaka 2019 hadi 2021. Wizara inaendelea kufuatilia uwasilishwaji wa maandiko ya miradi ya kipaumbele ili nchi yetu iweze kunufaika ipasavyo na fedha hizo.

101. Mheshimiwa Spika, vilevile, Kiongozi huyo alipata fursa ya kutembelea miradi mbalimbali inayotekelezwa chini ya Programu ya Miundombinu ya Masoko, Uongezaji Thamani na Huduma za Kifedha Vijijini (*Marketing Infrastructure, Value Addition and Rural Finance Support Programme - MIVARF*) katika Wilaya za Arumeru na Karatu mkoani Arusha. Programu hii inatekelezwa Tanzania Bara na Zanzibar kupitia ufadhili wa IFAD na Benki ya Maendeleo ya Afrika.

Ushirikiano wa Kikanda

102. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu na kushiriki katika majukumu mbalimbali yanayohusiana na Umoja wa Afrika, Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika na Jumuiya ya Nchi Zinazopakana na Bahari ya Hindi kama ifuatavyo:

5.4.2 Umoja wa Afrika

Mkutano Maalum wa 11 wa Wakuu wa Nchi na Serikali wa Umoja wa Afrika

103. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania kwenye Mkutano Maalum wa Wakuu wa Nchi na Serikali wa Umoja wa Afrika uliofanyika Addis Ababa, Ethiopia mwezi Novemba 2018. Mkutano huo ulipokea, kujadili na kupitisha taarifa kuhusu mapendekezo ya mabadiliko ya kitaasisi yenye lengo la kuleta ufanisi, uwajibikaji, kuwezesha Umoja huo kujitegemea kifedha na kuweka mgawanyo wa majukumu kati ya Umoja wa Afrika na Jumuiya za Kikanda (RECs) na taasisi zake.

104. Mheshimiwa Spika, kutokana na mchakato wa mabadiliko hayo, Umoja wa Afrika umeweza kupitia

upya vipaumbele vyake katika bajeti ya mwaka 2019 na kufanikiwa kuvipunguza kwa asilimia 12 ikilinganishwa na bajeti ya mwaka 2018. Tofauti na hapo awali, hivi sasa mchakato wa kuandaa bajeti ya Umoja huo unashirikisha Kamati ya Mabalozi Wakazi, Kamati ya Mawaziri wa Fedha kutoka katika nchi 15 na Kamisheni ya Umoja wa Afrika. Utaratibu huu unafanya mchakato wa kuandaa bajeti kuwa shirikishi na kuondoa matumizi yasiyo ya muhimu ili kupunguza mzigo kwa Nchi Wanachama. Tanzania inaunga mkono mchakato wa mabadiliko ya kitaasisi katika Umoja wa Afrika ambayo tunaamini yatazipunguzia Nchi Wanachama mzigo wa michango katika taasisi hiyo pamoja na kuongeza ufanisi wa kiutendaji ndani ya Umoja huo.

Mkutano wa 32 wa Wakuu wa Nchi na Serikali wa Umoja wa Afrika

105. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania kwenye Mkutano wa 32 wa Wakuu wa Nchi na Serikali wa Umoja wa Afrika uliofanyika mwezi Februari, 2019 Addis Ababa, Ethiopia. Mkutano huo ulimchagua Mheshimiwa Abdel Fattah Al-Sisi, Rais wa Jamhuri ya Kiarabu ya Misri kuwa Mwenyekiti wa AU kwa mwaka 2019.

106. Mheshimiwa Spika, mkutano huo ulizindua kaulimbiu ya Umoja wa Afrika kwa mwaka 2019 kuhusu masuala ya wakimbizi, wahamaji wanaorejea nyumbani na raia wanaolazimika kuhama makazi yao yaani ***'The year of Refugees, Returnees and Internally Displaced Persons: Towards Durable Solution to Forced Displacement in Africa'***. Wakuu wa Nchi na Serikali wa Umoja wa Afrika waliazimia kushughulikia changamoto zote zinazosababisha wakimbizi na raia wanaolazimika

kuhama makazi yao ikiwemo migogoro, ugaidi, athari za majanga ya asili, mabadiliko ya tabianchi, utawala bora na demokrasia pamoja na uvunjifu wa haki za binadamu.

107. Mheshimiwa Spika, mkutano huo pia ulipokea taarifa kuhusu hatua iliyofikiwa katika kusaini na kuridhia Mkataba wa Eneo Huru la Biashara Barani Afrika ambapo hadi sasa, nchi 52 kati ya 55 zimesaini. Mkataba huo utaanza kutekelezwa tarehe 30 Mei, 2019 baada ya nchi 22 zilizoridhia kuwasilisha hati za kuridhia kwenye Kamisheni ya Umoja wa Afrika. Kwa upande wa Tanzania, Serikali imekwisha saini na taratibu za kuridhia zinaendelea.

108. Mheshimiwa Spika, ninayo furaha kuliarifu Bunge lako Tukufu kuwa wakati wa mkutano huo, Tanzania ilipewa tuzo ya kuwa miongoni mwa nchi za Afrika zilizopiga hatua katika mapambano dhidi ya rushwa. Aidha, taarifa ya Kamati Maalumu ya Umoja wa Afrika kuhusu mwenendo wa utoaji wa huduma za afya ilionesha kuwa nchi yetu imefanya vizuri katika utoaji wa huduma za afya kwa wananchi hususan katika kudhibiti magonjwa ya Malaria na UKIMWI. Mafanikio haya yanatokana na juhudi za Serikali ya Awamu ya Tano chini ya uongozi madhubuti wa Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania katika kupambana na rushwa na kuongeza bajeti kwenye sekta ya afya ikiwa ni sehemu ya utekelezaji wa Mpango wa Maendeleo wa Umoja wa Afrika ujulikanao kama Ajenda 2063.

5.4.3 Jumuiya ya Afrika Mashariki

109. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2018/2019, Wizara imeratibu ushiriki wa Tanzania katika utekelezaji wa hatua za mtangamano wa Jumuiya ya Afrika Mashariki kama ifuatavyo:

Umoja wa Forodha

110. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania katika majadiliano mbalimbali ndani ya Jumuiya ya Afrika Mashariki yaliyolenga kuboresha mazingiza ya biashara baina ya Nchi Wanachama wa Jumuiya kama ifuatavyo:

i). Mwenendo wa biashara

111. Mheshimiwa Spika, thamani ya mauzo ya Tanzania katika soko la Jumuiya imeendelea kuongezeka mwaka hadi mwaka. Katika kipindi cha mwaka 2018 mauzo yaliongezeka kufikia Dola za Marekani milioni 448.5 kutoka Dola za Marekani milioni 312.5 mwaka 2017, sawa na ongezeko la asilimia 43.6. Mauzo kwenda Kenya yalikuwa ni asilimia 47.7 wakati mauzo kwenda Uganda yalikuwa ni asilimia 23.4 ikifuatiwa na Rwanda asilimia 17.8. Bidhaa zilizouzwa kwa wingi ni pamoja na mahindi, karatasi, viuatilifu, saruji, marumaru, konyagi, ngano na mafuta ya kupaka.

112. Mheshimiwa Spika, thamani ya ununuzi wa bidhaa kutoka Nchi Wanachama wa Jumuiya ilipanda kwa asilimia 27.7 kutoka Dola za Marekani milioni 237.0 mwaka 2017 hadi kufikia Dola millioni 302.7 mwaka 2018. Bidhaa zilizonunuliwa kutoka Kenya zilikuwa ni asilimia 81.75 wakati asilimia 17.40 zilinunuliwa kutoka Uganda.

113. Mheshimiwa Spika, soko kubwa la bidhaa za Tanzania katika Jumuiya ya Afrika Mashariki ni Kenya ikifuatiwa na Uganda. Mchanganuo wa mwenendo wa biashara kati ya mwaka 2015 hadi 2018 ni kama inavyoonesha katika jedwali na chati iliyopo kwenye **Kiambatisho Na. 2.**

ii). Utekelezaji wa Himaya Moja ya Forodha

114. Mheshimiwa Spika, Wizara imeratibu utekelezaji wa Himaya Moja ya Forodha ya Afrika Mashariki ambayo ni sehemu ya Umoja wa Forodha. Katika kipindi hiki, bidhaa zote zinazoagizwa kutoka nje ya Nchi Wanachama wa Jumuiya ya Afrika Mashariki zimeingizwa katika mfumo wa Himaya Moja ya Forodha. Aidha, Nchi Wanachama zinaendelea kuingiza bidhaa zinazozalishwa ndani ya Jumuiya katika mfumo huu ili kurahisisha uuzaji wa bidhaa hizo nje na ndani ya Jumuiya.

115. Mheshimiwa Spika, mfumo huo unasaidia kupunguza gharama za kufanya biashara baina ya Nchi Wanachama kwa kuhuisha taratibu za forodha na kulinda mapato ya Serikali. Aidha, mfumo huo unawezesha kuzuia magendo na kupunguza uwezekano wa bidhaa zinazopitia nchini kuishia katika soko la ndani bila ya kulipiwa kodi stahiki. Vilevile, mfumo huo unapunguza gharama za kukusanya kodi kutokana na matumizi ya teknolojia ya kisasa katika shughuli za uingizaji na utoaji wa shehena katika nchi za Jumuiya ya Afrika Mashariki.

iii). Mapitio ya Wigo wa Pamoja wa Ushuru wa Forodha

116. Mheshimiwa Spika, Wizara imeendelea kuratibu ushiriki wa Tanzania katika zoezi la kufanya mapitio ya viwango vya ushuru wa forodha kwenye Wigo wa Pamoja wa Forodha wa Jumuiya ya Afrika Mashariki. Lengo la kufanya mapitio hayo ni kuhakikisha kuwa viwango hivyo vinaendana na mahitaji ya wakati huu na kuchochea uzalishaji wa ndani na kuiwezesha Tanzania na Nchi za Jumuiya ya Afrika Mashariki kulinda viwanda na wazalishaji wa ndani dhidi ya bidhaa zinazoingizwa kutoka nje ya

Jumuiya. Tanzania itaendelea kuhakikisha kuwa mapitio hayo yanaendana na azma ya Serikali ya Awamu ya Tano ya kuwa na uchumi wa viwanda ifikapo mwaka 2025.

iv). Uondoaji wa vikwazo vya biashara visivyo vya kiforodha

117. Mheshimiwa Spika, Nchi Wanachama wa Jumuiya ya Afrika Mashariki kupitia Itifaki ya Umoja wa Forodha, zimekubaliana kutowekeana vikwazo visivyo vya kiforodha kwa bidhaa zinazozalishwa ndani ya Jumuiya. Hatua hii itawezesha wananchi wetu kunufaika kikamilifu na fursa za biashara katika Jumuiya ya Afrika Mashariki na kuongeza mapato ya nchi zetu. Wizara imeendelea kuratibu uondoaji wa vikwazo vya biashara visivyo vya kiforodha ndani ya nchi na pia vikwazo wanavyokumbana navyo wafanyabiashara wetu katika nchi nyingine wanachama.

118. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2018/2019 vikwazo vipatavyo 62 vimeripotiwa ndani ya Jumuiya. Hadi kufikia mwezi Aprili, 2019, vikwazo 45 kati ya 62 vilivyoripotiwa vilipatiwa ufumbuzi. Vikwazo 17 vilivyosalia vinatafutiwa ufumbuzi. Orodha ya vikwazo visivyo vya kiforodha ni kama inavyoonekana katika **Kiambatisho Na. 3.**

Itifaki ya Soko la Pamoja la Jumuiya ya Afrika Mashariki

119. Mheshimiwa Spika, hatua ya pili ya ukuaji wa Mtangamano wa Afrika Mashariki ni utekelezaji wa Itifaki Soko la Pamoja la Jumuiya ya Afrika Mashariki. Katika kipindi cha Julai hadi Desemba, 2018 Tanzania imefanikiwa kutoa vyeti 5,953 vya uasili wa bidhaa kwa wafanyabishara wa Tanzania wanaofanya biashara katika nchi za Jumuiya ya Afrika Mashariki. Vyeti hivyo,

vimewasaidia wafanyabiashara wetu kutotozwa ushuru wa forodha kama wanavyotozwa wafanyabiashara wengine ambao nchi zao siyo wanachama wa Jumuiya ya Afrika Mashariki.

120. Mheshimiwa Spika, katika kipindi hicho, Tanzania imefanikiwa kutoa vibali vya kuingia nchini 167,469 kwa raia wa Nchi Wanachama wa Jumuiya ya Afrika Mashariki na wananchi wetu 133,543 wamepata vibali vya kuingia katika nchi nyingine za Jumuiya. Aidha, wanafunzi 325 kutoka Tanzania wamepata vibali vya kuingia na kusoma katika Nchi Wanachama wa Jumuiya na Tanzania imetoa vibali 142 kwa nchi nyingine wanachama wa Jumuiya.

121. Mheshimiwa Spika, ndani ya muda huo watanzania 766 wamepata vibali vya kufanya kazi katika nchi nyingine wanachama wa Jumuiya ya Afrika Mashariki na kampuni mbili kutoka katika nchi za Jumuiya ya Afrika Mashariki zimefanikiwa kusajiliwa hapa nchini kwa lengo la kufanya biashara. Aidha, Tanzania imetoa vibali vya ukaazi 619 kwa raia wengine wa Nchi Wanachama wa Jumuiya ya Afrika Mashariki na Watanzania 120 wamepata vibali vya ukaazi katika Nchi Wanachama wa Jumuiya.

122. Mheshimiwa Spika, napenda kutumia fursa hii kuwaomba Watanzania kuendelea kuchangamkia fursa zitokanazo na Soko la Pamoja la Jumuiya ya Afrika Mashariki katika maeneo ambayo tumefunguliana milango kwa kuwa kufanya hivyo kutaifanya nchi yetu kuendelea kunufaika ipasavyo na Mtangamano wa Afrika Mashariki.

Umoja wa Fedha

123. Mheshimiwa Spika, Nchi Wanachama wa Jumuiya ya Afrika Mashariki zilisaini Itifaki ya kuanzisha Umoja wa Fedha mwaka 2013. Kwa sasa Nchi Wanachama zinatekeleza Mpango Kazi wa miaka 10 (2013/2014 – 2023/2024) kuelekea kuwa na Umoja wa Fedha.

Uanzishwaji wa Taasisi za kusimamia Umoja wa Fedha

124. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka wa fedha 2018/2019, Muswada wa Sheria ya kuanzisha Taasisi ya Fedha ya Afrika Mashariki ulisainiwa na Wakuu wa Nchi Wanachama wa Jumuiya ya Afrika Mashariki katika Mkutano wa 20 uliofanyika mwezi Februari 2019 jijini Arusha.

125. Mheshimiwa Spika, katika kipindi hiki, Nchi Wanachama zimekamilisha Muswada wa Sheria ya kuanzisha Taasisi ya Takwimu ya Afrika Mashariki na Bunge la Afrika Mashariki limeupitisha. Muswada huo umewasilishwa kwa Nchi Wanachama kwa ajili ya maandalizi ya kusainiwa kuwa sheria.

126. Mheshimiwa Spika, Nchi Wanachama zinaendelea na maandalizi ya Muswada wa Sheria ya kuanzisha Tume ya Usimamizi na Ufuatiliaji wa utekelezaji wa Umoja wa Fedha; Muswada wa Sheria ya kuanzisha Tume ya Huduma za Fedha ya Afrika Mashariki; na Uwianishaji wa Sheria, Mifumo na Taratibu za Usimamizi wa Sekta ya Fedha ndani ya Jumuiya.

Shirikisho la Kisiasa la Afrika Mashariki

127. Mheshimiwa Spika, Mkataba wa Uanzishwaji wa Jumuiya ya Afrika Mashariki umeainisha Shirikisho la Kisiasa la Afrika Mashariki kuwa ni hatua ya nne na ya mwisho ya mtangamano. Nchi Wanachama zimekubaliana kuanza na Fungamano la Kisiasa la Afrika Mashariki kama hatua ya mpito kuelekea Shirikisho la Kisiasa. Kufuatia makubaliano hayo, timu ya wataalam inayoundwa na wajumbe watatu kutoka kila Nchi Mwanachama imeanza mchakato wa kuandaa Rasimu ya Katiba ya Fungamano kama ilivyoagizwa kwenye Mkutano wa 19 wa Wakuu wa Nchi za Jumuiya ya Afrika Mashariki uliofanyika Arusha mwezi Februari, 2019. Hatua hiyo itaanza kutekelezwa mara baada ya kuanzishwa kwa umoja wa fedha mwaka 2024. Hii inazingatia maoni ya wananchi wa Tanzania kuwa mtangamano wa Jumuiya ya Afrika Mashariki uundwe hatua kwa hatua.

Utekelezaji wa Miradi na Programu za Miundombinu ya Kiuchumi na Huduma za Jamii ya Jumuiya ya Afrika Mashariki

128. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu utekelezaji wa miradi na programu za Jumuiya ya Afrika Mashariki za uendelezaji wa miundombinu ya kiuchumi na huduma za jamii kama ifuatavyo:

i). Vituo vya Kutoa Huduma kwa Pamoja Mipakani

129. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu uzinduzi wa Kituo cha Kutoa Huduma kwa Pamoja kati ya Tanzania na Kenya katika mpaka wa Namanga uliofanyika mwezi Desemba, 2018. Kituo hicho kilizinduliwa rasmi na Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais

wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Mheshimiwa Uhuru Muigai Kenyatta, Rais wa Jamhuri ya Kenya. Ujenzi wa Kituo hicho ulifadhiliwa na Shirika la Maendeleo la Kimataifa la Japan kwa gharama ya shilingi bilioni 18.63. Kituo hicho kitarahisisha utoaji wa huduma na kupunguza gharama za kufanya biashara.

130. Mheshimiwa Spika, Wizara inaratibu ujenzi wa Kituo cha Kutoa Huduma kwa Pamoja cha Tunduma katika mpaka wa Tanzania na Zambia ambacho ujenzi wake umefikia asimilia 100. Makabidhiano rasmi ya jengo baina ya Serikali na Mfadhili wa ujenzi TradeMark East Africa (TMEA) yatafanyika hivi karibuni.

ii). Sekta ya Barabara

131. Mheshimiwa Spika, Wizara inafuatilia utekelezaji wa miradi ya sekta ya barabara iliyopitishwa na Wakuu wa Nchi Wanachama wa Jumuiya ya Afrika Mashariki. Nchi Wanachama za Jumuiya ya Afrika Mashariki zimeainisha miradi ya barabara za kikanda inayohitaji ufadhili kwa ajili ya kukamilisha upembuzi yakinifu na usanifu wa kina pamoja na ujenzi. Kwa upande wa Tanzania barabara zilizowasilishwa katika Jumuiya kwa ajili ya kutafutiwa ufadhili wa upembuzi yakinifu, usanifu na ujenzi ni:

a) Tanzania/Kenya: Nyanguge – Simiyu/Mara Border (104km) na Makutano - Sirari (83 km) / Isebania - Osinon – Mulot road (130 km) & *Lake Victoria Ring Roads* (Bumala – Muhuru) (470 km);
b) Tanzania/Kenya: Kithimani – Itangini - Ukia – Emali – Oloitoktok (180 km)/ Kamwanga – Engare Nairobi – Sanya Juu – Bomang’ombe (100 km);
c) Tanzania/Burundi: Cankuzo - Gahumo (49 km) & Bugarama – Makebuko (88 km) / Murusagamba –

Nyakahura & Kumumbuga – Murugarama (108 km); na

d) Tanzania/Burundi: Chalinze – Morogoro - Dodoma (357 km)/Bugarama – Makebuko (88 km).

iii). Sekta ya Afya

132. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu na kushiriki katika Mkutano wa 18 wa Baraza la Mawaziri la Kisekta la Afya la Jumuiya ya Afrika Mashariki uliofanyika mwezi Machi 2019, jijini Dar es Salaam. Katika mkutano huo, pamoja na mambo mengine Nchi Wanachama ziliidhinisha Sera ya Jumuiya ya Afrika Mashariki ya Kuzuia, Kusimamia na Kudhibiti Matumizi ya Pombe kwa umri chini ya miaka 18, Dawa za Kulevya na matumizi mengine ya dawa hatarishi katika afya ya binadamu. Sera hii imelenga kuweka mfumo mpana ambao wadau wote katika Jumuiya watachangia kupunguza madhara ya pombe, dawa za kulevya na matumizi mengine ya dawa hatarishi katika afya ya binadamu. Aidha, Sera hiyo inatoa mwongozo wa ushirikiano katika kukabiliana na athari hizo.

133. Mheshimiwa Spika, mwezi Machi 2019 nchi yetu ilikuwa mwenyeji wa Kongamano la Saba (7) la Afya na Sayansi la Afrika Mashariki na Maonesho ya Biashara ya Kimataifa ya Afya ambalo hufanyika kwa mzunguko katika Nchi Wanachama kila baada ya miaka miwili. Kongamano hilo lililofunguliwa na Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania lilikuwa na kaulimbiu ya ‘Technology for Health Systems Transformation and Attainment of the UN-Sustainable Development Goals’. Kongamano lilitoka na maazimio tisa (9) ya utekelezaji ili kuboresha sekta ya afya katika Jumuiya. Moja ya maazimio hayo ni Nchi Wanachama za Jumuiya zijielekeze katika kutengeneza na kubuni njia zitakazowezesha upatikanaji rahisi wa huduma za afya

bora kwa wananchi popote wanapokuwepo katika Jumuiya ya Afrika Mashariki.

iv). Sekta ya Elimu, Sanaa na Utamaduni

134. Mheshimiwa Spika, ili kuimarisha uelewa wa vijana kuhusu mtangamano wa Afrika Mashariki, Nchi Wanachama zimekuwa zikiendesha mashindano ya uandishi wa insha kwa vijana wa shule za sekondari na midahalo katika vyuo vikuu. Kwa miaka miwili mfululizo vijana wa Kitanzania wameibuka washindi katika shindano la uandishi wa insha. Nichukue fursa hii kuwatambua na kuwapongeza Michael Msafiri Nyaruga kutoka Shule ya Sekondari Kibaha na Innocent Shirima kutoka Shule ya Sekondari Moshi kwa kuibuka washindi wa kwanza katika shindano la uandishi wa insha la Jumuiya ya Afrika Mashariki kwa mwaka 2017 na 2018 mtawalia.

135. Mheshimiwa Spika, mwezi Novemba, 2018 katika Chuo Kikuu cha Dar es Salaam, ulifanyika mdahalo wa wanafunzi wa vyuo vikuu vya Jumuiya ya Afrika Mashariki. Katika mdahalo huo Kombo Faki Juma, kutoka Chuo cha Utumishi wa Umma Zanzibar na Juma Emmanuel Erassy, kutoka Chuo cha Tumaini Makumira, Arusha waliibuka washindi. Nichukue fursa hii kuwapongeza kwa ushindi huo ambao umewawezesha kuwa mabalozi wa vijana kutoka Tanzania katika Jumuiya ya Afrika Mashariki. Natoa wito kwa walimu, wahadhiri, wazazi na walezi wa wanafunzi wetu kote nchini kuendelea kuhamasisha wanafunzi kushiriki katika mashindano hayo.

5.4.4 Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika

136. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu na kushiriki katika mikutano na majukumu mbalimbali ya Jumuiya ya

Maendeleo Kusini mwa Afrika kama ifuatavyo:

Mkutano wa 38 wa Wakuu wa Nchi na Serikali wa Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika

137. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu na kushiriki katika Mkutano wa 38 wa Wakuu wa Nchi na Serikali wa Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika uliofanyika Windhoek, Namibia mwezi Agosti 2018. Ujumbe wa Tanzania katika mkutano huo uliongozwa na Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania aliyemwakilisha Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

138. Mheshimiwa Spika, mkutano huo uliipitisha Jamhuri ya Namibia kuwa Mwenyekiti wa Jumuiya hiyo kwa kipindi cha mwaka mmoja kuanzia mwezi Agosti, 2018 hadi Agosti, 2019 na Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kuwa Makamu Mwenyekiti. Kufuatia hatua hiyo, Tanzania itachukua nafasi ya Uenyekiti wa Jumuiya hiyo kuanzia mwezi Agosti, 2019 hadi Agosti, 2020. Kwa utaratibu wa SADC, katika kipindi hicho Tanzania itakuwa mwenyeji wa mikutano yote ya SADC ikiwemo Mikutano ya Wakuu wa Nchi na Serikali, Vikao vya Baraza la Mawaziri na mikutano ya kisekta.

139. Mheshimiwa Spika, Mkutano wa 39 wa Wakuu wa Nchi na Serikali wa SADC unatarajiwa kufanyika hapa nchini mwezi Agosti 2019. Kufanyika kwa mkutano huo mkubwa hapa nchini itakuwa ni neema kwa nchi yetu kwa kuwa utaongeza pato la wananchi na taifa kwa ujumla kwa njia ya ushuru wa viwanja vya ndege, usafiri wa ndani, malazi, vyakula, vinywaji, mawasiliano na taasisi za fedha. Naomba kuchukua nafasi hii kupitia Bunge lako Tukufu

kutoa wito kwa wadau wote wakiwemo Waheshimiwa Wabunge, wafanyabiashara na wananchi kwa ujumla kutumia fursa hii ili kunufaika na uenyeji wa mkutano huo.

Mkutano wa 30 wa Kamati ya Mawaziri wa Biashara

140. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu na kushiriki katika Mkutano wa Mawaziri wa Biashara na Mtangamano wa Kiuchumi uliofanyika Pretoria, Afrika Kusini mwezi Julai 2018. Lengo la mkutano huo, lilikuwa ni kupokea, kujadili na kufanya maamuzi ya kisera kuhusu masuala ya biashara na uwekezaji; kupitia miradi ya miundombinu ambayo imeainishwa kwenye vipaumbele vya Mpango wa Mapitio ya Mkakati Elekezi wa Maendeleo ya Kikanda wa Mwaka 2015 – 2020; na Mpango wa Maendeleo ya Miundombinu wa Kanda wa mwaka 2012 - 2027. Katika mkutano huo, Tanzania iliruhusiwa kuendelea kutoza ushuru wa asilimia 25 kwa sukari ya matumizi ya nyumbani na asilimia 10 kwa sukari ya viwandani kwa kipindi cha miaka mitatu (2017/18 - 2019/20) ili kutoa nafasi kwa viwanda vya ndani kuimarisha uzalishaji na kuvijengea uwezo wa ushindani.

Mkutano wa 19 wa Kikosi Kazi cha Mawaziri kuhusu Mtangamano wa Kiuchumi

141. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu na kushiriki katika mkutano wa 19 wa Kikosi Kazi cha Mawaziri kuhusu Mtangamano wa Kiuchumi uliofanyika Pretoria, Afrika Kusini mwezi Julai 2018. Mkutano huo ulifanya mapitio ya miradi ya miundombinu ya kikanda ya kipaumbele kwa ajili ya kuombewa ufadhili kupitia Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB) pamoja na washirika wengine wa maendeleo.

142. Mheshimiwa Spika, naomba kulitaarifu Bunge lako Tukufu kwamba Benki ya Maendeleo ya Afrika na

Benki ya Maendeleo ya Afrika Kusini (DBSA) zimeridhia kuipatia SADC ufadhili wa kutekeleza miradi 44 ya kipaumbele katika miundombinu. Tanzania imepitishiwa miradi 12 katika sekta za nishati, maji na uchukuzi kama inavyoonekana katika **Kiambatisho Na. 4** cha hotuba hii.

Uangalizi wa Chaguzi katika Nchi Wanachama wa Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika.

143. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania katika misheni za SADC za uangalizi wa chaguzi katika nchi za Zimbabwe, Falme ya eSwatini, Madagascar, Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo, Malawi, Comoro na Afrika Kusini. Kwa mujibu wa SADC, chaguzi hizo zilifanyika katika mazingira ya amani na utulivu na kwa kuzingatia sheria, kanuni na taratibu za uchaguzi za nchi husika pamoja na miongozo mbalimbali ya SADC inayosimamia chaguzi za kidemokrasia.

Matumizi ya Lugha ya Kiswahili katika Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika

144. Mheshimiwa Spika, kufuatia dhamira na uamuzi wa Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya kuhamasisha matumizi ya lugha ya Kiswahili katika nyanja mbalimbali za kikanda na kimataifa, Wizara imeendelea na juhudi za kuhakikisha lugha hiyo inakuwa lugha rasmi kwenye mikutano ya SADC.

145. Mheshimiwa Spika, katika kutimiza azma hiyo, Tanzania iliwasilisha pendekezo la kuingiza lugha ya Kiswahili kuwa moja ya lugha rasmi za SADC katika mkutano wa Baraza la Mawaziri uliofanyika mwezi Machi 2019 Windhoek, Namibia. Naomba kulitaarifu Bunge lako

Tukufu kuwa Tanzania itatumia vema nafasi ya Uenyekiti wa SADC kusukuma suala hili ili kuhakikisha lugha ya Kiswahili inakuwa moja ya lugha rasmi za Jumuiya.

146. Mheshimiwa Spika, kufuatia ziara ya Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania nchini Afrika Kusini iliyofanyika tarehe 24 hadi 27 Mei 2019, Serikali ya nchi hiyo imeahidi kuchukua Walimu wa Kiswahili nchini Tanzania ili watumike kufundisha somo la Kiswahili katika shule za msingi na sekondari nchini humo. Itakumbukwa kuwa, mwaka 2018 Bunge la Afrika Kusini lilipitisha azimio kuwa somo la Kiswahili liingizwe kwenye mitaala ya kufundishia katika elimu ya msingi na sekondari nchini humo. Wizara inatoa wito kwa watanzania wenye sifa kuchangamkia fursa hiyo adhimu.

Mashindano ya uandishi wa insha

147. Mheshimiwa Spika, katika jitihada za kujenga uelewa na ufahamu kuhusu masuala ya Jumuiya ya Maendeleo ya Kusini mwa Afrika, Jumuiya iliendesha shindano la insha kwa wanafunzi wa shule za sekondari katika Nchi Wanachama. Naomba kuchukua nafasi hii kuwapongeza kwa dhati Bi. Sada Sadiki Kimangale kutoka Shule ya Sekondari Kwemabara iliyopo Tanga aliyeshika nafasi ya kwanza; Bw. Davis Mkinga kutoka Shule ya Sekondari St. Augustine Tagaste iliyopo Dar es Salaam aliyeshika nafasi ya pili; na Bw. Alex Paul kutoka Shule ya Sekondari Longido iliyopo Arusha aliyeshika nafasi ya tatu kwa upande wa Tanzania. Naomba nitoe rai kwa wanafunzi kuendelea kushiriki kwa wingi katika mashindano haya pale yanapotangazwa.

5.5 Kutafuta fursa mbalimbali zinazotokana na ushiriki wa Tanzania katika mtangamano wa kikanda na mashirika ya kimataifa

148. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu na kufanikisha kuzishawishi Nchi Wanachama wa SADC kuipigia kura Bohari Kuu ya Dawa ya Tanzania kushinda zabuni ya kuwa mnunuzi na msambazaji mkuu wa dawa, vifaa tiba na vitendanishi vya maabara kwa ajili ya nchi wanachama wa Jumuiya hiyo. Mwezi Oktoba 2018 Tanzania kupitia Bohari Kuu ya Dawa ilisaini Mkataba na SADC wa kusambaza vifaa hivyo kwa nchi wanachama wa SADC kwa muda wa miaka mitano kuanzia mwezi Oktoba, 2018.

149. Mheshimiwa Spika, Wizara imeendelea na juhudi za kuwawezesha Watanzania kupata nafasi za kazi na uongozi katika mashirika mbalimbali ya kimataifa. Mwezi Agosti 2018, Mtanzania Bi. Joyce Msuya aliteuliwa na Katibu Mkuu wa Umoja wa Mataifa kushika wadhifa wa Naibu Mkurugenzi Mkuu wa Mpango wa Mazingira wa Umoja wa Mataifa (UNEP), wenye Makao Makuu yake Nairobi, Kenya. Kwa mara nyingine tena, napenda kutumia nafasi hii kumpongeza Bi. Msuya kwa uteuzi huo unaodhihirisha uchapakazi na uaminifu wake mkubwa katika nafasi mbalimbali alizotumikia.

150. Mheshimiwa Spika, pamoja na mafanikio yaliyopatikana ya kuwawezesha watanzania kushika nafasi za uongozi katika mashirika ya kimataifa, Wizara inaendelea kufuatilia nafasi za ajira kwenye mashirika hayo. Katika kutekeleza hilo, Wizara iliratibu semina ya kuwajengea uwezo watanzania wa namna ya kupata ajira kwenye maeneo ya ulinzi wa amani ya Umoja wa Mataifa. Semina hiyo iliyotolewa na Umoja wa Mataifa ilifanyika mwezi Novemba 2018 jijini Dar es Salaam. Mafunzo hayo

yalihusisha washiriki kutoka Jeshi la Wananchi Tanzania; Jeshi la Polisi; watumishi wa umma, sekta binafsi; na wanafunzi wa vyuo vikuu. Wizara inafanya jitihada kuhakikisha kuwa semina hii inakuwa endelevu.

151. Mheshimiwa Spika, vilevile katika kuhakikisha watanzania wananufaika na fursa za ajira katika mashirika ya kimataifa, Tanzania imefanikiwa kuushawishi Umoja wa Afrika kumpitisha Dkt. Agnes Kijazi kuwa mgombea pekee wa Afrika katika nafasi ya Makamu wa Tatu wa Rais wa Shirika la Masuala ya Hali ya Hewa Duniani (WMO) katika uchaguzi unaotarajiwa kufanyika mwezi Juni 2019 Geneva, Uswisi.

152. Mheshimiwa Spika, Wakuu wa Nchi Wanachama wa Jumuiya ya Afrika Mashariki katika Mkutano wao wa 20 uliofanyika mwezi Februari, 2019 jijini Arusha waliteua na kumuapisha Mheshimiwa Jaji Sauda Mjasiri kutoka Tanzania kuwa Jaji wa Kitengo cha Rufani katika Mahakama ya Afrika Mashariki. Jaji Mjasiri anachukua nafasi ya Jaji Edward Rutakangwa ambaye amestaafu.

153. Mheshimiwa Spika, Wizara itaendelea kufuatilia na kutangaza fursa mbalimbali zinazopatikana kutokana na ushiriki wetu katika Jumuiya za Kikanda, Kimataifa na Masharika ya Kimataifa. Hivyo, napenda kutumia nafasi hii kuwasihi watanzania wenye uwezo na sifa kuomba nafasi zinazotolewa na mashirika na taasisi za kimataifa pindi zinapotangazwa.

5.6 Kuendelea kuongeza uwakilishi wa Tanzania nje ya nchi

154. Mheshimiwa Spika, katika kuhakikisha kuwa tunadumisha mahusiano na nchi mbalimbali duniani,

Tanzania inaendelea kuainisha maeneo ambayo yatakuwa na manufaa kiuchumi ili kuweza kuongeza uwakilishi wetu katika maeneo hayo. Katika kufanikisha hilo, Wizara imetekeleza yafuatayo:

5.6.1 Kufungua Balozi mpya na Koseli Kuu

155. Mheshimiwa Spika, nchi yetu imefungua ubalozi mpya jijini Havana, Cuba na tayari Mheshimiwa Rais amemteua Mhe. Valentino Mlowola kuwa Balozi wa Tanzania nchini humo ambaye ameshasharipoti katika kituo chake cha kazi. Aidha, Wizara inaendelea na taratibu za ufunguzi wa Konseli Kuu katika miji ya Lubumbashi katika Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo (DRC) na Guangzhou nchini China. Kufunguliwa kwa ofisi hizi za uwakilishi kutaiwezesha nchi yetu kunufaika na fursa za uchumi zilizopo kwenye nchi hizo. Aidha, Wizara inaratibu ufunguzi wa Konseli Kuu ya Umoja wa Falme za Kiarabu hapa nchini ambayo ofisi yake itakuwa Zanzibar.

5.6.2 Uwakilishi wa Heshima

156. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu maandalizi ya ufunguzi ofisi ya Uwakilishi wa Heshima wa Shirikisho la Jamhuri ya Brazil hapa nchini uliofunguliwa mwezi Oktoba, 2018 Zanzibar.

5.7 Kufuatilia utekelezaji wa mikataba mbalimbali iliyosainiwa kati ya nchi yetu na nchi nyingine

157. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2018/2019 Wizara iliratibu na kushiriki majadiliano na uwekaji saini wa mikataba na makubaliano mbalimbali yenye manufaa kiuchumi na kijamii kwa nchi yetu. Mikataba na hati hizo zinalenga kuimarisha ushirikiano

uliopo kati ya Tanzania na nchi hizo. Aidha, Tanzania itanufaika na fursa zilizopo katika maeneo yaliyoelezwa katika makubaliano hayo. Katika kuratibu hilo, Wizara imekuwa ikiwasiliana mara kwa mara na wadau wa sekta husika ili kupata mrejesho wa utekelezaji wa mikataba na makubaliano mbalimbali. Orodha ya mikataba hiyo na hati za makubalino hayo ni kama inavyoonekana kwenye **Kiambatisho Na. 5**.

5.8 Kuongeza mshikamano na jumuiya za Watanzania wanaoishi nje ya nchi na kuweka utaratibu madhubuti utakaowawezesha kuchangia kwenye maendeleo ya taifa

158. Mheshimiwa Spika, Serikali ya Awamu ya Tano imeendelea kutekeleza diplomasia ya uchumi kupitia uhamasishaji na ushirikishaji wa watanzania wanaoishi nje ya nchi (Diaspora) katika kuleta maendeleo nchini. Ushirikishwaji wa Diaspora unafanyika kupitia Balozi zetu nje ya nchi na kwa kushirikiana na wadau wengine ili kuhakikisha wanachangia uchumi wa Tanzania kwa kuwekeza katika sekta mbalimbali. Katika kutekeleza hilo, Wizara inaratibu masuala mbalimbali yanayohusiana na Diaspora ndani na nje ya nchi kama ifuatavyo:

(i) Wizara iliratibu na kushiriki katika kongamano la Diaspora wa Tanzania wanaoishi Marekani lililofanyika Seattle, Marekani mwezi Agosti 2018. Kufuatia kongamano hilo, Diaspora hao wanashiriki katika kuchangia huduma za afya ambapo walifanikisha ziara ya tatu ya madaktari na wauguzi iliyoratibiwa na taasisi binafsi ya *Health Education Development (Head Inc.)* ya watanzania wanaoishi Marekani iliyofanyika mwezi Septemba 2018 katika hospitali ya Makunduchi, mkoa wa Kusini Unguja - Zanzibar; hospitali ya Kivunge,

Mkoa wa Kaskazini Unguja na hospitali ya mji Kondoa. Jumla ya wagonjwa 1,435 wanaosumbuliwa na magonjwa ya saratani ya shingo ya kizazi, macho, akili, moyo, kisukari na kinywa walipatiwa matibabu na ushauri wa afya zao bure. Aidha, ziara hiyo ilitoa fursa ya kubadilishana uzoefu na madaktari wenyeji;

(ii) Wizara pia iliratibu na kushiriki katika Kongamano la Tano la Diaspora lililofanyika mwezi Agosti 2018, Chakechake Pemba, Zanzibar. Kongamano hilo liliwakutanisha zaidi ya Diaspora 300 na kutoa fursa kwao kupata elimu ya bidhaa na huduma zinazopatikana nchini. Aidha, Wizara iliratibu na kushiriki katika kongamano la Diaspora lililofanyika Cape Town, Afrika Kusini mwezi Februari 2019. Diaspora kutoka Namibia, eSwatini na Botswana walishiriki pia katika Kongamano hilo lililokuwa na kauli mbiu *'Celebrating Diaspora for Social Economic Inclusion'*. Wadau kutoka Shirika la Nyumba Tanzania (NHC), Mifuko ya Hifadhi ya Jamii (NSSF na ZSSF), Bodi ya Utalii Tanzania na Benki ya CRDB walishiriki kutangaza bidhaa na huduma mbalimbali zinazotolewa na taasisi zao; na

(iii) Wizara kupitia Ubalozi wa Tanzania nchini Sweden kwa kushirikiana na Baraza la Watanzania Duniani (*Tanzania Diaspora Council – TDC Global)* pamoja na Taasisi ya *Swedish Sub-Saharan African Chamber of Commerce (SSACC)* iliratibu na kushiriki katika Kongamano la Uwekezaji lililofanyika mwezi Aprili 2019 Stockholm, Sweden. Mgeni rasmi katika kongamano hilo alikuwa Mhe. Job Yustino Ndugai (Mb), Spika wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Ufunguzi wa mkutano huo ulifanywa na Mimi Mwenyewe kupitia hotuba niliyoitoa moja kwa moja kwa njia ya mtandao wa *Skype* nikiwa katika ofisi za Wizara Dodoma.

Kongamano hilo lilitangaza fursa za uwekezaji, biashara na utalii zinazopatikana hapa nchini na kuhamasisha wawekezaji, na wafanyabiashara kutoka mataifa mbalimbali pamoja na Diaspora wa Kitanzania kutumia fursa hizo kufanya biashara na kuwekeza nchini kwa lengo la kukuza uchumi.

159. Mheshimiwa Spika, kufuatia ushirikishwaji wa Diaspora katika kuchangia maendeleo ya nchi, baadhi ya mafanikio yaliyopatikana ni kama ifuatavyo;

(i) Mchango wa Diaspora katika uwekezaji kwenye sekta ya nyumba kupitia Shirika la Nyumba Tanzania (NHC) umeendelea kukua. Katika kipindi cha mwezi Julai 2018 hadi Machi 2019 Diaspora walinunua nyumba zenye thamani ya shilingi bilioni 2.53;

(ii) Kwa kipindi cha mwezi Januari hadi Desemba 2018 Benki ya CRDB imepokea fedha zinazotumwa nyumbani na watanzania wanaoishi nje ya nchi (remittance) kiasi cha Shilingi bilioni 2.8; Benki ya Stanbic imepokea Dola za Marekani 921,627.16, Euro 7,050, Pauni za Uingereza 7,800, na Faranga za Uswisi 1,050; na Shirika la Hifadhi ya Jamii Tanzania imekusanya Dola za Marekani 18,000 kutoka kwa Diaspora 60 waliojiandikisha;

5.9 Kutafuta nafasi za masomo, misaada na kushawishi nchi na mashirika kutufutia madeni

160. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu ziara ya Mhe. Penny Mordaunt, Waziri wa Maendeleo wa Uingereza iliyofanyika nchini mwezi Agosti 2018. Kufuatia ziara hiyo Serikali ya Uingereza imeipatia Serikali ya Tanzania msaada wa kiasi cha Shilingi bilioni 307.5 kwa ajili ya

kuboresha sekta ya elimu, mapambano dhidi ya rushwa na uboreshaji wa huduma za afya katika kipindi cha mwaka 2018 hadi 2023.

161. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu ziara ya Prince William, Mjukuu wa Malkia na Mtawala wa Cambridge (Duke of Cambridge) iliyofanyika hapa nchini mwezi Septemba 2018. Ziara hiyo imekuwa ya mafanikio kwa Taifa hasa ikizingatia kuwa Prince William na Serikali ya Uingereza kwa ujumla imeazimia kufuatilia na kushirikiana na Tanzania kwa ukaribu katika kuimarisha uhifadhi wa wanyama pori na vita tunayoendelea nayo ya kutokomeza ujangili. Aidha, wakati wa ziara hiyo Prince William aliahidi kuipatia Serikali *scanner* yenye uwezo wa kutambua bidhaa haramu hususan meno ya tembo ambayo itawekwa katika Uwanja wa Ndege wa Kimataifa wa Julius Nyerere (Termial III) mwezi Julai mwaka huu.

162. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu uwekaji saini wa mkataba kati ya Serikali ya Mapinduzi Zanzibar na Jamhuri ya Korea. Mkataba huo utaiwezesha Zanzibar kupata mkopo wa Dola za Marekani milioni 50 kwa ajili ya kuimarisha kilimo cha umwagiliaji Unguja na Pemba. Mradi huo utahusisha kuchimba visima, kujenga miundombinu ya kilimo cha umwagiliaji, kutoa mafunzo pamoja na kuongeza eneo la kilimo.

163. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu na kufanikisha upatikanaji wa nafasi za ufadhili wa masomo ya muda mfupi na mrefu kutoka nchi wahisani na marafiki za Algeria, Morocco, Misri, Sudan, Romania, Uingereza, Malta, China, Urusi, Jamhuri ya Korea, Thailand, Japan, Israel, Oman, Australia, India, Saudi Arabia, Umoja wa Falme za Kiarabu, Ubelgiji, Uholanzi, Hungary, Ireland, Ujerumani, Pakistan, Sweden, Norway, Finland, Ufaransa, Poland,

Indonesia, Singapore, Malaysia, Austria, Italia, New Zealand na Marekani katika fani mbalimbali. Nafasi hizi zimekuwa zikipelekwa katika Wizara na taasisi za kisekta hapa nchini pamoja na kutangazwa katika vyombo vya habari. Nichukue fursa hii kuwasihi Watanzania wenzangu kuchangamkia fursa hizi.

164. Mheshimiwa Spika, kwa upande wa sekta ya Afya, Serikali ya Israel imesaini mkataba wa kusaidia upatikanaji wa vifaa tiba katika hospitali mbalimbali hapa nchini. Kupitia mkataba huo mnamo mwezi Machi, 2019 Serikali hiyo ilitoa msaada wa vifaa tiba katika Hospitali ya Benjamin Mkapa jijini Dodoma kwa ajili ya Kitengo cha dharura wenye thamani ya Dola za Marekani milioni moja.

5.10 Kusimamia masuala yanayohusu kinga na haki za Wanadiplomasia waliopo nchini

165. Mheshimiwa Spika, Mkataba wa Vienna kuhusu Mahusiano ya Kidiplomasia wa mwaka 1961 na Mkataba wa Vienna kuhusu Mahusiano ya Kikonseli wa mwaka 1963 unaipa nchi wajibu wa kuhakikisha Wanadiplomasia wanaowakilisha nchi zao na mashirika ya kimataifa hapa nchini, wanalindwa na wanapata haki zao. Wizara kwa kushirikiana na mamlaka mbalimbali nchini inaendelea kutekeleza wajibu huo na kuhakikisha kuwa Wanadiplomasia wote hapa nchini wanaishi kwa usalama na amani ili kuwawezesha kutekeleza majukumu yao kwa ufanisi. Nichukue fursa hii kuwashukuru Wanadiplomasia wote nchini kwa ushirikiano wanaoendelea kuipa Wizara na mamlaka nyingine na niwaombe ushirikiano huu uendelee.

5.11 Kusimamia na kuratibu masuala ya itifaki na uwakilishi

166. Mheshimiwa Spika, moja ya majukumu ya Wizara ni kuandaa na kuratibu ziara mbalimbali za kitaifa na kikazi za Viongozi Wakuu wa Kitaifa ndani na nje ya nchi kama ifuatavyo:

5.11.1 Ziara za Viongozi wa Kitaifa wa Tanzania Nje ya Nchi

i. Ziara ya kitaifa ya Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania nchini Zimbabwe iliyofanyika tarehe 28 hadi 29 Mei, 2019;

ii. Ziara ya kitaifa ya Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania nchini Namibia iliyofanyika tarehe 27 hadi 28 Mei, 2019;

iii. Ziara ya kikazi Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania nchini Afika Kusini iliyofanyika tarehe 24 hadi 27 Mei, 2019;

iv. Ziara ya kitaifa ya Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania nchini Malawi iliyofanyika mwezi Aprili 2019;

v. Ziara ya kikazi ya Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwenye Mkutano wa 38 wa Wakuu wa Nchi na Serikali wa Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika uliofanyika Windhoek, Namibia mwezi Agosti, 2018;

vi. Ziara ya kikazi ya Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwenye Mkutano wa *Africa Now* uliofanyika Kampala, Uganda mwezi Machi, 2019;

vii. Ziara ya kikazi ya Mheshimiwa Dk. Ali Mohamed Shein, Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi kwenye Mkutano wa Kimataifa kuhusu Uchumi Endelevu wa Bahari (Sustainable Blue Economy Conference) uliofanyika Nairobi, Kenya mwezi Novemba, 2018;

viii. Ziara ya kikazi ya Mheshimiwa Dk. Ali Mohamed Shein, Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi iliyofanyika nchini Indonesia mwezi Agosti 2018;

ix. Ziara ya kikazi ya Mheshimiwa Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwenye Mkutano wa Wakuu wa Nchi na Serikali wa Jukwaa la Ushirikiano kati ya China na Afrika (FOCAC) uliofanyika Beijing, China mwezi Septemba 2018;

x. Ziara ya kikazi ya Mheshimiwa Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania nchini Rwanda iliyofanyika mwezi Aprili 2019 kushiriki katika kumbukizi ya miaka 25 ya mauaji ya kimbari;

xi. Ziara za kikazi za Mheshimiwa Balozi Seif Ali Idd, Makamu wa Pili wa Rais wa Zanzibar zilizofanyika nchini China mwezi Septemba, 2018 na nchini Cuba mwezi Machi, 2019; na

xii. Ziara za kikazi za Waheshimiwa Marais Wastaafu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwenye mikutano mbalimbali nje ya nchi.

167. Mheshimiwa Spika, pamoja na ziara hizo za viongozi wa kitaifa, Waziri wa Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki kwa nyakati tofauti alimwakilisha Mheshimiwa Rais katika mikutano, majukwaa ya kimataifa na ziara za kikazi katika mataifa mbalimbali.

5.11.2 Ziara za Viongozi wa Kitaifa wa Nje na Mashirika ya Kikanda na Kimataifa hapa nchini

i. Ziara za kikazi za Marais wa Jumuiya ya Afrika Mashariki katika Mkutano wa 20 wa Wakuu wa Nchi Wanachama wa Jumuiya ya Afrika Mashariki uliofanyika jijini Arusha mwezi Novemba 2018 na Februari 2019;

ii. Ziara ya kikazi ya Mheshimiwa Paul Kagame, Rais wa Jamhuri ya Rwanda iliyofanyika mwezi Machi, 2019;

iii. Ziara ya kikazi ya Mheshimiwa Mustafa Madbouly, Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Kiarabu ya Misri iliyofanyika mwezi Desemba 2018 kuhudhuria hafla ya uwekaji saini Mkataba wa mradi wa Kuzalisha Umeme wa Nguvu za maji wa Bonde la Mto Rufiji;

iv. Ziara ya kikazi ya Mheshimiwa Sheikh Saud Al Qasimi, Mtawala wa Ras Al Khaima, Umoja wa Falme za Kiarabu iliyofanyika Zanzibar mwezi Oktoba 2018;

v. Ziara ya kikazi ya Prince William, Mjukuu wa Malkia wa Uingereza na Mtawala wa Cambridge, iliyofanyika mwezi Septemba 2018;

vi. Ziara ya kikazi ya Mheshimiwa Lee Nak-yon, Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Korea iliyofanyika mwezi Julai 2018;

vii. Ziara ya kikazi ya Bw. Gilbert Houngbo, Rais wa Mfuko wa Kimataifa wa Maendeleo ya Kilimo (*International Fund for Agricultural Development – IFAD)* tarehe 19 hadi 22 Mei 2019;

viii. Ziara ya kikazi ya Bw. Abebe Aemro Selassie, Mkurugenzi wa Shirika la Fedha la Kimataifa (IMF) Idara ya Afrika tarehe 5 hadi 6 Mei 2019;

ix. Ziara ya Kikazi ya Mheshimiwa Dkt. Hafez Ghanem, Makamu wa Rais wa Benki ya Dunia Kanda ya Afrika iliyofanyika mwezi Novemba 2018;

x. Ziara za kikazi za Spika wa Mabunge ya Burundi, Cameroon na Misri zilizofanyika mwezi Aprili 2019;

xi. Ziara ya kikazi ya Mheshimiwa Sheikh Mohammed bin Abdulrahman Al Thani, Naibu Waziri Mkuu na Waziri wa Mambo ya Nje wa Qatar iliyofanyika mwezi Machi 2019; na

xii. Ziara za kikazi za Waheshimiwa Marais Wastaafu wa nchi za nje waliokuja hapa nchini katika vipindi tofauti.

168. Mheshimiwa Spika, kufuatia ziara hizo nchi yetu imeendelea kuimarisha mahusiano na ushirikiano na nchi na mashirika mbalimbali ya kikanda na kimataifa.

5.12 Kusimamia utekelezaji wa majukumu ya Taasisi zinazosimamiwa na Wizara

169. Mheshimiwa Spika, Wizara inasimamia taasisi tatu ambazo ni Kituo cha Kimataifa cha Mikutano cha Arusha, ambacho pia kinasimamia Kituo cha Mikutano cha Kimataifa cha Julius Nyerere kilichopo Dar es Salaam; Chuo cha Diplomasia na Mpango wa Kujitathmini Kiutawala Bora Barani Afrika (APRM). Naomba nichukue fursa hii kutoa taarifa juu ya utekelezaji wa majukumu ya taasisi hizo kama ifuatavyo:

5.12.1 Kituo cha Kimataifa cha Mikutano Arusha

170. Mheshimiwa Spika, Kituo cha Kimataifa cha Mikutano Arusha kimeendelea kuwa kitovu cha diplomasia ya mikutano hapa nchini na kuchangia katika kukuza uchumi. Hadi kufikia mwezi Aprili, 2019 Kituo kimeingiza mapato ya jumla ya Shilingi **11,428,868,998.** Kati ya fedha hizo, Shilingi **2,076,771,027** zimetokana na huduma za mikutano 342 iliyofanyika katika kituo cha AICC ambapo 32 kati ya hiyo ni ya kimataifa na 310 ni ya kitaifa; Shilingi **2,244,532,662** zimetokana na huduma za Mikutano katika Kituo cha Mikutano cha Kimataifa cha Julius Nyerere; Shilingi **3,556,596,819** ni kutokana na upangishaji wa nyumba na ofisi; na Shilingi **3,550,968,490** ni kutokana na huduma za hospitali.

5.12.2 Mpango wa Kujitathmini Kiutawala Bora Barani Afrika (APRM)

171. Mheshimiwa Spika, Mpango wa Kujitathmini Kiutawala Bora Barani Afrika ulisainiwa na Wakuu wa Nchi za Afrika mwaka 2003 kwa lengo la kuimarisha utawala bora. Tanzania ilijiunga na Mpango wa APRM tarehe 25 Juni 2004 na Bunge la Jamhuri ya Muungano liliridhia tarehe 1 Februari 2005. Katika kipindi cha mwaka wa fedha 2018/2019, nchi yetu imetekeleza yale yaliyomo kwenye Mpango kazi wa APRM kama ifuatavyo:

172. Mheshimiwa Spika, ripoti ya Utekelezaji wa Mpango Kazi wa APRM Tanzania iliandaliwa katika kipindi hiki. Tathmini iliangazia maeneo makuu manne ambayo ni pamoja na Demokrasia na Siasa, Usimamizi wa Uchumi, Utendaji wa Mashirika ya Biashara na Utoaji wa Huduma za Jamii.

173. Mheshimiwa Spika, kwa upande wa Demokrasia na Siasa, Ripoti inaonesha kuwa Tanzania imeendelea kulipa umuhimu eneo hili hasa kwa kuliingiza kwenye Mipango yake yote ya Maendeleo ikiwa ni pamoja na Mpango wa Maendeleo wa Miaka Mitano. Tanzania imeendelea kuwa na amani na utulivu, kutekeleza utawala wa sheria, haki za binadamu, usawa wa kijinsia na usimamizi mzuri wa maliasili.

174. Mheshimiwa Spika, kuhusu Usimamizi wa Uchumi Ripoti inaonesha kuwa Tanzania imeendelea kutekeleza Mipango ya Maendeleo ikiwianishwa na Mpango wa Maendeleo Endelevu wa Umoja wa Mataifa (2030) na Agenda 2063 ya Umoja wa Afrika. Mpango wa Maendeleo wa Miaka Mitano (FYDP II 2016/17 – 2020/21) unaweka mkazo katika mageuzi ya viwanda na maendeleo ya rasilimali watu kama njia sahihi ya kuifikisha nchi katika Uchumi wa Kati ifikapo 2025, na *'Successor Strategy'* ya Zanzibar 2016/17 – 2020/21 imepatia ufumbuzi maeneo mengi yaliyokuwa yameainishwa kama mapungufu katika Mpango Kazi wa APRM. Kwa ujumla kumekuwepo na marekebisho ya kimfumo katika sekta mbalimbali za uchumi ambazo zimeongeza ufanisi katika utendaji.

175. Mheshimiwa Spika, kwa upande wa Utendaji wa Mashirika ya Biashara, Ripoti inaonesha kuwa Sekta Binafsi inaendelea kuwa na mchango mkubwa katika kukuza uchumi wa nchi, na hivyo kutoa wito kwa Serikali kuendelea kuijengea mazingira mazuri ya kufanya shughuli zake. Katika eneo hili pia Sekta Binafsi inatarajiwa kuimarisha utawala bora katika utekelezaji wa majukumu yake ili kupata maendeleo endelevu. Tanzania imejielekeza zaidi katika kuboresha masuala ya nje yanayoathiri utendaji wa mashirika kama vile kurekebisha sheria, kanuni na taratibu. Hatua hizo zimechukuliwa kurekebisha masuala

ya ndani ya mashirika kama vile kutoa mafunzo kwa wakurugenzi wa bodi, watendaji wa mashirika, wahasibu na wengineo, lakini eneo hili linahitaji kufanyiwa kazi zaidi, hasa masuala ya maadili, kuimarisha sekta ya uziduaji na kuangalia maeneo ya ushirikiano katika Jumuiya ya Afrika Mashariki.

176. Mheshimiwa Spika, kuhusu Maendeleo ya utoaji wa huduma za jamii, Ripoti inaonesha kuwa vipo baadhi ya Viwango vya Kimataifa ambavyo bado havijaridhiwa na Tanzania na kutoa wito wa kufanya uhamasishaji kwa wananchi kwa viwango ambavyo vimeridhiwa. Juhudi pia zimefanyika katika kuhimiza vyanzo vya fedha za ndani ya nchi, kushirikisha wananchi katika Michakato ya kuandaa Mipango ya Maendeleo, Ugatuzi wa Madaraka, Maendeleo katika utoaji wa huduma za Elimu, Mafunzo ya Ufundi, Afya, Maji, Masoko, Mawasiliano, pamoja na juhudi za kuhimiza usawa wa kijinsia na maendeleo ya vijana. Ripoti ya Utekelezaji ya Tanzania itawasilishwa katika kikao cha Wakuu wa Nchi wanaoshiriki Mpango wa APRM kinachotarajiwa kufanyika mwanzoni mwa mwezi Julai 2019.

177. Mheshimiwa Spika, APRM Tanzania inaendelea kutekeleza Mpango wake wa Mawasiliano wa miaka mitano 2016/17 – 2020/21. Ripoti za APRM zimeendelea kuwekwa kwenye machapisho mbalimbali hasa magazeti na mitandao ya kijamii. Mada zilizochapishwa zilihusu Chimbuko na Maudhui ya APRM, Utekelezaji wa APRM hapa Tanzania, faida zake na changamoto. Pia majibu ya maswali yaliyojitokeza toka kwa makundi mbalimbali ya wadau yalitolewa.

178. Mheshimiwa Spika, kuhusu utekelezaji wa dhana ya kubadilishana uzoefu, ambalo ni lengo mojawapo la

APRM, Tanzania imehudhuria vikao viwili ikiwa ni pamoja na Kikao cha Wakuu wa Nchi wanaoshiriki Mpango wa APRM kilichofanyika Addis Ababa, Februari 2019 na Kikao cha Baraza la Mawaziri wa SADC wanaoshiriki Mpango wa APRM kilichofanyika Windhoek, Namibia mwezi Machi 2019. Kupitia vikao hivyo, Tanzania ilipata fursa ya kuelezea uzoefu wake katika utekelezaji wa Mpango wa APRM.

5.12.3 Chuo cha Diplomasia

179. Mheshimiwa Spika, Chuo cha Diplomasia kimeendelea kutoa mafunzo na kufanya tafiti katika masuala ya diplomasia, Uhusiano wa Kimataifa na Usuluhishi wa Migogoro na Kulinda Amani. Chuo kinatoa mafunzo ya lugha saba (7) za kigeni ambazo ni Kiarabu, Kichina, Kifaransa, Kiingereza, Kireno, Kihispania na Kikorea. Aidha, hivi sasa Chuo kinafanya mazungumzo na Ubalozi wa Urusi hapa nchini kwa ajili ya kufadhili mafunzo ya lugha ya Kirusi.

180. Mheshimiwa Spika, kwa mwaka wa fedha 2018/2019, Chuo kilidahili jumla ya wanafunzi 1,029 katika ngazi za Cheti, Stashahada, Shahada pamoja na Stashahada ya Uzamili. Ili kuongeza udahili, Chuo kimeandaa Mpango Mkakati wenye lengo la kuendeleza miundombinu ili kuongeza udahili utakaowezesha Chuo kujitanua na kujitegemea. Hivi sasa Chuo kipo katika hatua ya mwisho ya awamu ya kwanza ya ujenzi ambayo itahusisha vyumba vya mihadhara.

181. Mheshimiwa Spika, Chuo cha Diplomasia kinaendelea kutekeleza Mpango wa Mafunzo kwa watumishi wake kitaaluma. Katika mwaka wa fedha 2018/2019 wafanyakazi wawili (2) wa ngazi ya shahada ya

uzamivu na wawili (2) wa shahada ya umahiri wamehitimu masomo yao. Kadhalika, Chuo kimegharamia masomo kwa wafanyakazi kumi na tano (15). Nane (8) kati yao wanasoma shahada ya uzamivu, sita (6) wanasoma shahada ya umahiri na mmoja anasoma shahada ya kwanza. Aidha, Chuo kimewasomesha wafanyakazi 9 mafunzo ya muda mfupi.

5.13 Kuendelea kujenga uwezo wa watumishi Wizarani na Wizara kwa ujumla katika kutekeleza majukumu yake

182. Mheshimiwa Spika, Wizara imesimamia masuala ya utawala na maendeleo ya watumishi kwa lengo la kuimarisha utendaji wa kazi wa Wizara kama ifuatavyo:

5.13.1 Hali ya Rasilimaliwatu katika Wizara.

183. Mheshimiwa Spika, Wizara kwa sasa ina jumla ya watumishi 441 ambapo watumishi 280 wapo Makao Makuu ya Wizara, watumishi 17 wapo katika Ofisi ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki Zanzibar na watumishi 144 wapo kwenye Balozi za Tanzania nje. Watumishi hawa wamegawanyika katika kada na fani tofauti zinazowezesha utekelezaji wa majukumu ya Wizara kama yalivyoainishwa katika Muundo wa Wizara wa Julai, 2018.

5.13.2 Mafunzo kwa watumishi wa Wizara

184. Mheshimiwa Spika, Wizara imeendelea kuwajengea uwezo watumishi wake ambapo jumla ya watumishi 286 walihudhuria mafunzo ya muda mrefu na muda mfupi katika fani mbalimbali ndani na nje ya nchi. Watumishi 36 kati ya hao wanahudhuria mafunzo ya muda

mrefu katika ngazi ya Shahada/Astashahada ya Uzamili. Aidha Watumishi 250 walipatiwa mafunzo ya muda mfupi ambapo 11 walipatiwa mafunzo ya kitaalamu na 239 walipatiwa mafunzo ya utunzaji siri za Serikali, maadili ya utumishi wa umma na rushwa, mawasiliano na uandishi wa taarifa.

6.0 SHUKRANI

185. Mheshimiwa Spika, kwa namna ya pekee naomba kuchukua fursa hii kuwashukuru Mabalozi, Wawakilishi wa Taasisi za Umoja wa Mataifa na Mashirika mengine ya Kimataifa kwa ushirikiano mkubwa wanaoutoa kupitia nchi na mashirika yao kufanikisha mipango mbalimbali ya maendeleo inayotekelezwa na Serikali.

186. Mheshimiwa Spika, Serikali ya Awamu ya Tano imeendelea kupata mafanikio makubwa kutokana na mchango wa wadau na washirika wa maendeleo kutoka nchi na asasi mbalimbali za kitaifa, kikanda, kimataifa pamoja na sekta binafsi. Naomba nitumie fursa hii kuzishukuru nchi za Afrika Kusini, Algeria, Ethiopia, Tunisia, Australia, Austria, Brazil, Canada, China, Cuba, Denmark, Finland, Hungary, India, Italia, Ireland, Israel, Iran, Japan, Jamhuri ya Korea, Kuwait, Malaysia, Marekani, Malta, Misri, Morocco, New Zealand, Norway, Oman, Pakistan, Palestina, Poland, Qatar, Saudi Arabia, Sweden, Singapore, Sri-Lanka, Thailand, Ubelgiji, Ufaransa, Uhispania, Uholanzi, Uingereza, Ujerumani, Umoja wa Falme za Kiarabu, Ureno, Urusi, Uswisi, Uturuki na VietNam kwa kuchangia mafanikio hayo muhimu kwa Taifa.

187. Mheshimiwa Spika, shukrani ziwaendee pia Umoja wa Ulaya, Benki ya Maendeleo ya Afrika, *African Capacity*

Building Foundation, Benki ya Dunia, Shirika la Nguvu za Atomiki Duniani (IAEA), Shirika la Fedha Kimataifa (IMF), *Investment Climate Facility for Africa*, UNDP na Mashirika mengine yote ya Umoja wa Mataifa, *TradeMark East Africa*, Benki ya Kiarabu kwa Maendeleo ya Kiuchumi ya Afrika (BADEA), *The Association of European Parliamentarians with Africa*, WWF, WFP, *The Belinda and Bill gates Foundation*, *Global Fund*, *International Committee of the Red Cross*, *International Federation of the Red Cross and Red Crescent Societies*, *Medecins Sans Frontieres* pamoja na Mifuko na Mashirika mbalimbali ya Misaada. Ni dhahiri kuwa mafanikio tuliyoyapata yamechangiwa kwa misaada na ushirikiano wenu.

7.0 MALENGO YA WIZARA KWA MWAKA WA FEDHA 2019/2020

188. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2019/2020, pamoja na mambo mengine, Wizara imepanga kutekeleza majukumu yake ili kufikia malengo yafuatayo:

(a) Kulinda na kutetea misingi ya taifa ndani na nje ya nchi;

(b) Kutekeleza Sera ya Mambo ya Nje inayoweka msisitizo katika Diplomasia ya Uchumi;

(c) Kufuatilia na kusimamia utekelezaji wa mikataba mbalimbali iliyosainiwa kati ya nchi yetu na nchi nyingine;

(d) Kuratibu Mikutano ya Tume za Pamoja za Kudumu za Ushirikiano na kufuatilia utekelezaji wa makubaliano yaliyofikiwa;

(e) Kukamilisha Sera ya Taifa ya Diaspora itakayotoa mwongozo wa namna ya kuwashirikisha Diaspora wa

Tanzania kuchangia katika maendeleo ya nchi yetu;

(f) Kushiriki katika shughuli za umoja wa Mataifa na Mashirika yake, Umoja wa Afrika na Jumuiya za Kikanda ambazo nchi yetu ni mwanachama;

(g) Kutekeleza Mkataba wa Uanzishwaji wa Jumuiya ya Afrika Mashariki na Itifaki zake;

(h) Kusimamia majadiliano ya Rasimu ya Katiba ya Fungamano la Kisiasa la Afrika Mashariki;

(i) Kutekeleza Mkataba wa Uanzishwaji wa Jumuiya ya Maendeleo ya Kusini mwa Afrika na Itifaki zake;

(j) Kuandaa Mkutano wa Wakuu wa Nchi na Serikali wa SADC na kutekeleza majukumu ya Uenyekiti wa SADC katika kipindi cha mwaka 2019/20;

(k) Kutoa elimu kwa umma juu ya fursa zitokanazo na Mtangamano wa Jumuiya ya Afika Mashariki na Jumuiya nyingine za Kikanda;

(l) Kutekeleza mpango wa ujenzi, ununuzi na ukarabati wa majengo ya ofisi na makazi Balozini pamoja na ujenzi wa jengo la ofisi ya Makao Makuu ya Wizara;

(m) Kujenga uwezo wa watumishi wa Wizara;

(n) Kuratibu ziara za viongozi wa juu wa nchi nje ya Tanzania;

(o) Kuratibu ziara za viongozi wa mataifa mbalimbali na mashirika ya kimataifa wanaokuja nchini;

(p) Kufungua Konseli Kuu kwenye miji ya Lubumbashi nchini Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo na Guangzhou nchini China; na

(q) Kukamilisha Sera ya Taifa ya Mambo ya Nje.

8.0 MALENGO YA TAASISI ZIILIZO CHINI YA WIZARA KWA MWAKA WA FEDHA 2019/2020

Kituo cha Kimataifa cha Mikutano Arusha

189. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka wa fedha 2019/20, Kituo kinatarajia kukusanya mapato ya Shilingi **16,313,803,143**. Kati ya fedha hizo, Shilingi **15,603,468,044** ni kutoka vyanzo mbalimbali vya ndani; na Shilingi 710,248,893 zitatokana na mkopo. Aidha, Kituo cha Mikutano cha Kimataifa cha Julius Nyerere kinatarajia kukusanya mapato ya Shilingi 3,107,700,000 kutokana na huduma za mikutano.

190. Mheshimiwa Spika, Kituo kinatarajia kukopa Shilingi 710,248,893 kwa ajili ya gharama ya nyongeza katika mradi wa upanuzi wa Hospitali ya AICC. Aidha, Kituo kinaendelea kufanya taratibu za kuwezesha ujenzi wa kituo mahsusi cha mikutano kitakachoitwa *Mt. Kilimanjaro International Convention Centre (MK-ICC)*. Kituo hicho kitakuwa kichocheo cha utekelezaji wa diplomasia ya mikutano ya kimataifa na maonesho hapa nchini. Vilevile, Kituo kinaendelea kufuatilia eneo la ujenzi wa kituo cha mikutano jijini Dodoma kutoka mamlaka husika.

Mpango wa Kujitathmini Kiutawala Bora Barani Afrika (APRM)

191. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka wa fedha 2019/20, APRM inatarajia kutekeleza malengo yafuatayo:

i. Kuimarisha Tathmini za Utawala Bora za Mpango wa APRM ikiwa ni pamoja na kuhuisha mbinu za utafiti kwa kuangalia hojaji ya APRM, kuendelea kuboresha viashiria vya utafiti, kuangalia matumizi ya teknolojia katika utekelezaji wa Mpango na kuongeza wigo wa zana zitakazotumika katika utafiti;

ii. Kuratibu ufuatiliaji wa utekelezaji wa Mpango Kazi wa APRM unaohusu kushirikiana na Wizara, Idara na Wakala za Serikali katika kuandaa taarifa za kila mwaka pamoja na kuhakikisha kuwepo kwa mfumo madhubuti wa ufuatiliaji;

iii. Kuimarisha mawasiliano na utoaji taarifa juu ya Mpango wa APRM kwa kuendelea kutekeleza Mpango wa Mawasiliano wa miaka mitano 2016/17 – 2020/21 kwa kutoa taarifa kwa vyombo vya habari pamoja na kutumia mitandao ya kijamii; na

iv. Kujenga uwezo wa taasisi ambayo ni endelevu hasa kwenye maeneo ya kubadilishana uzoefu na kuipa hadhi ya kisheria.

Chuo cha Diplomasia

192. Mheshimiwa Mwenyekiti, katika Mwaka wa Masomo 2019/2020 Chuo kinatarajia kuanzisha programu mpya ya stashahada ya uzamili katika Amani na Uthibiti wa Migogoro (***Post Graduat Diploma in Peace and Conflict***

Management). Programu hii itafundishwa Jijini Dodoma na Zanzibar kwa lengo la kuwasogezea watumishi wa umma wa pande zote mbili za Muungano fursa za kujiendeleza kimasomo. Aidha, programu hii itafundishwa muda wa jioni baada ya nyakati za kazi na hivyo kutoa fursa kwa watu wengi kunufaika nayo huku wakiendelea na majukumu yao ya kiofisi. Kwa upande wa Zanzibar, programu hii itafundishwa kwa kushirikiana na Chuo cha Utumishi wa Umma cha Zanzibar.

9.0 MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA WIZARA KWA MWAKA WA FEDHA 2019/2020

193. Mheshimiwa Spika, ili kuweza kutekeleza kikamilifu majukumu ya Wizara kwa mwaka 2019/2020, Wizara imepangiwa bajeti ya kiasi cha Shilingi **166,926,820,000.00**. Kati ya fedha hizo Shilingi **152,717,723,000.00** ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo, Shilingi **10,209,097,000.00** ni kwa ajili ya Mishahara na Shilingi **4,000,000,000.00** ni kwa ajili ya Bajeti ya Maendeleo.

194. Mheshimiwa Spika, kati ya fedha za bajeti ya Matumizi Mengineyo ya Wizara, Shilingi **948,012,866.00** ni kwa ajili ya Mpango wa Kujitathmini Kiutawala Bora Tanzania (APRM), Shilingi **1,000,000,000.00** ni kwa ajili ya fedha za Matumizi Mengineyo ya Chuo cha Diplomasia, Shilingi **1,239,633,751.00** ni kwa ajili ya Mahakama ya Afrika ya Haki za Binadamu na Watu na Shilingi **158,279,760.00** ni kwa ajili ya Bodi ya Ushauri wa Masuala ya Rushwa ya Umoja wa Afrika. Aidha, kati ya fedha zilizotengwa kwa ajili ya Mishahara Shilingi **2,507,986,000.00** ni kwa ajili ya mishahara ya watumishi wa Chuo cha Diplomasia.

195. Mheshimiwa Spika, katika fedha za bajeti ya Maendeleo, kiasi cha Shillingi **4,000,000,000.00** kilichopangwa kwa mwaka wa fedha 2019/2020, Shilingi **1,000,00,000.00** ni kwa ajili ya ukarabati wa majengo ya ubalozi wa Tanzania Kinshasa, Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo; Shilingi **100,000,000.00** ni kwa ajili ya ukarabati wa majengo ya ofisi na makazi yaliyopo ubalozi wa Tanzania Khartoum, Sudan; Shilingi **800,000,000.00** ni kwa ajili ya ukarabati wa majengo ya makazi ya watumishi wa ubalozi wa Tanzania Lusaka, Zambia Shilingi **450,000,000.00** ni kwa ajili ya kuweka miundombinu ya umeme katika jengo la Wizara lililopo Dar es Salaam; Shilingi **300,000,000.00** ni kwa ajili ya ujenzi wa Ofisi ya Makao Makuu ya Wizara iliyopo Mtumba jijini Dodoma; Shilingi **150,000,000.00** ni kwa ajili ya ukarabati wa makazi ya Balozi wa Tanzania Ottawa, Canada; Shilingi **200,000,000.00** ni kwa ajili ujenzi wa uzio wa kiwanja cha Serikali kilichopo Ubalozi wa Tanzania Nairobi, Kenya; na Shilingi **1,000,000,000.00** ni kwa ajili ya upanuzi na uboreshaji wa miundombinu ya Chuo cha Diplomasia.

196. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2019/2020, Wizara kupitia Balozi zake, inatarajia kukusanya kiasi cha Shilingi **2,550,879,072.00** ikiwa ni maduhuli ya Serikali.

10.0 HITIMISHO

197. Mheshimiwa Spika, ili kuweza kutekeleza kikamilifu majukumu ya Wizara kwa mwaka wa fedha 2019/2020, naomba Bunge lako Tukufu liidhinishe jumla ya Shilingi 166,926,820,000.00. Kati ya fedha hizo Shilingi 162,926,820,195.00 ni kwa ajili ya matumizi ya kawaida na Shilingi 4,000,000,000.00 ni kwa ajili ya bajeti ya maendeleo.

198. Mheshimiwa Spika, *naomba* kuchukua nafasi hii kukushukuru wewe binafsi na Waheshimiwa Wabunge kwa kunisikiliza.

199. Mheshimiwa Spika, naomba kutoa hoja.

Kiambatisho Na. 1

Makongamano na maonesho ya biashara na uwekezaji yaliyofanyika katika kipindi cha mwaka 2018/19

i. Kongamano la uwekezaji lililofanyika Stockholm, Sweden mwezi Aprili 2019. Kongamano hilo liliratibiwa na Ubalozi wa Tanzania Stockholm kwa kushirikiana na Baraza la Watanzania waishio nje ya nchi (TDC Global) pamoja na taasisi ya Swedish Sub-Saharan African Chamber of Commerce (SSACC). Kupitia kongamano hilo, wawekezaji sita kutoka mataifa ya Canada, Marekani, Finland na Norway wameonesha nia ya kuwekeza hapa nchini katika sekta za kilimo, elimu na miundombinu;

ii. Kongamano la biashara kati ya India na nchi za Jumuiya ya Afrika Mashariki lililofanyika jijini Dar es Salaam mwezi Machi, 2019;

iii. Kongamano la biashara kati ya Tanzania na Tunisia lililofanyika mwezi Machi, 2019 jijini Dar es Salaam.

iv. Maonesho ya bidhaa za kilimo yaliyofanyika Doha, Qatar mwezi Machi, 2019;

v. Maonesho ya 22 ya Kimataifa ya Kilimo yaliyofanyika jijini Havana, Cuba mwezi Machi, 2019 ambapo Tanzania ilitangaza fursa za uwekezaji zilizopo katika sekta ya kilimo hapa nchini ikiwemo kilimo cha miwa na uzalishaji wa sukari; uzalishaji wa dawa za kuulia wadudu wanaoshambulia mazao na kubadilishana utaalam kwenye sekta ya kilimo na ufugaji;

vi. Kongamano la Diaspora lililofanyika Cape Town, Afrika Kusini mwezi Februari, 2019 kwa lengo la

kuwahamasisha Diaspora hao kuja kuwekeza hapa nchini;

vii. Kongamano la biashara na uwekezaji kati ya Tanzania na Saudi Arabia lililofanyika mwezi Januari, 2019 jijini Dar es Salaam;

viii. Maonesho ya 19 ya Juakali/Nguvukazi yaliyofanyika Eldoret, Kenya mwezi Desemba, 2018 ambayo yalilenga kukuza ajira; kupanua wigo wa masoko ya wajasiriamali; kukuza biashara na kuwezesha urasimishaji wa shughuli za sekta zisizo rasmi. Katika maonesho hayo wajasiriamali 238 kutoka Tanzania walishiriki, ambapo 192 walitoka Tanzania Bara na 46 kutoka Zanzibar;

ix. Makongamano ya biashara kati ya Tanzania na Misri yaliyofanyika mwezi Novemba, 2018 jijini Dar es Salaam na Zanzibar;

x. Maonesho ya biashara ya kimataifa ya Guangxi yaliyofanyika katika Jimbo la Guangxi nchini China mwezi Septemba 2018;

xi. Kongamano la Diaspora wa Tanzania wanaoishi Marekani lililofanyika Seattle, Marekani mwezi Agosti 2018 kwa lengo la kuwahamasisha Diaspora hao kuja kuwekeza hapa nchini;

xii. Kongamano la Tano la Diaspora lililofanyika mwezi Agosti 2018, Chakechake Pemba, Zanzibar kwa lengo la kuwahamasisha Diaspora hao kuja kuwekeza hapa nchini;

xiii. Kongamano kati ya Tanzania na Oman lililofanyika mwezi Julai, 2018 jijini Dar es Salaam. Kongamano hilo lilihudhuriwa na wafanyabiashara 200, ambapo kampuni 20 kutoka nchini Oman zilishiriki na kukutana na wafanyabiashara wa bidhaa mbalimbali za chakula na madini wa hapa nchini; na

xiv. Kongamano la Biashara kati ya Tanzania na Malawi lililofanyika mwezi Julai, 2018 jijini Mbeya ambapo mkataba wa ushirikiano kati ya Jumuiya ya Wafanyabiashara wa Tanzania na Malawi ulisainiwa;

Kiambatisho Na. 2

Jedwali la Mwenendo wa Biashara (2015- 2018)

Mwaka	***2015***	***2016***	***2017***	***2018***
Mauzo (US$)	350,169,250	300,764,284	312,500,041	448,644,006
Manunuzi (US$)	227,216,173	299,717,400	237,004,011	302,728,624
Urari wa Biashara	**122,953,077**	**1,046,885**	**75,496,030**	**145,915,382**

***Chanzo:* Mamlaka ya Mapato Tanzania**

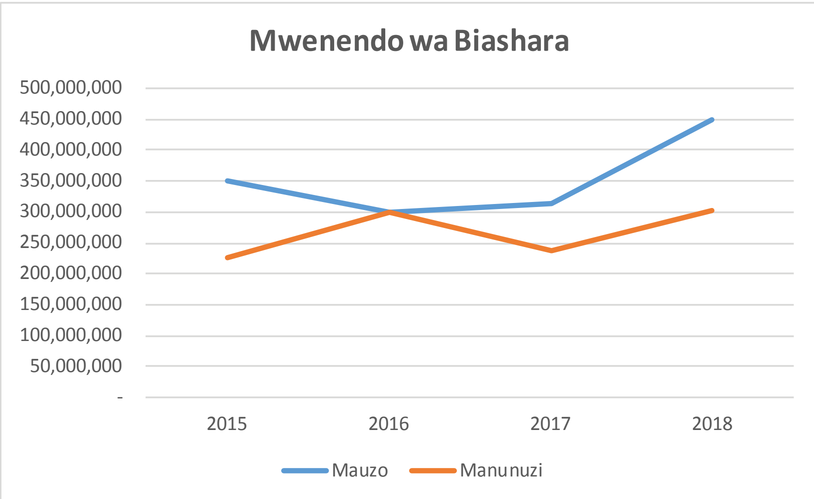

***Chanzo:* Mamlaka ya Mapato Tanzania**

Kiambatisho Na. 3

Orodha ya vikwazo visivyo vya kiforodha vilivyopo ndani ya nchi wanachama wa Jumuiya ya Afrika Mashariki

No	Complaint	Imposing country	Reporting country	Status
1.	Requirement by Tanzania Food and Drugs Authority for companies exporting to URT to register, re-label, and retesting of certified EAC products exported by other Partner States Reported in 2003.	Tanzania	Kenya	Both sides agreed to implement recommendations (a) to (d) as proposed in the next 100 days: a) Tanzania commits to recognize and make use Certificates of Analysis from KEBS during registration of food products from Kenya. Hence, Tanzania will not re-test products with a Certificate of Analysis within 100 days. b) That each country to continue charging their domestic fees until when the process of harmonization is completed. Immediate implementation.

				c) Kenya fast tracks the processes of establishing a Food and Drugs Agency and review of the Standards Act. Kenya committed to fasttrack the formation of a Food and Drugs Authority Within 6 to 12 months d) Tanzania submitted that the 1.5 %FOV is not a service fee but an import permit. The permit is not illegal. Kenya urge Tanzania to remove 1.5 FOB immedielty. It was agreed that EAC Secretariat to facilitate the harmonization of food safety standard in the region. Harmonization of levies fees and charges to be done. Partner states to take lead

2.	TFDA registers injectables as per pack size and treats each product by itself rendering retaining licences for the product very expensive			
3.	TFDA (Tanzania Foods & Drugs Authority) imposes a 1.5% fees on FOB value on all imports (food, drugs & cosmetics). This is badly hurting local and regional trade as well as local manufacturers.			
4.	Namanga/Kajiado County charges 2,000 Ksh for all Burundi cargo trucks transiting Kenya	Kenya	Burundi	Kenya informed the SC on Trade meeting that this levy is no longer applied and hence the NTB was resolved. Burundi to consult and revert during the SCTIFI meeting.

5.	Lack of preferential treatment on Kenyan Cement transferred to Tanzania. Payment of full CET duty on cement exports from Kenya to Tanzania due to interpretation of Chapter 25. This also affects situations where the local content is at a high percentile. Tanzania authorities attach a 35% duty to cement that is not 'wholly produced' in an EAC state. This is opposed to previous practice which had other categories on the rules of origin certificate that for cement included 'value addition' and/or 'substantially transformed using material content not exceeding 60%' - the Authorities do not consider these categories anymore; the rules of origin must state whether the item is either wholly produced or not.	Tanzania	Kenya	The Sectoral Committee on Trade held from 13 to 16 May 2019 was informed by the Secretariat that the NTB was resolved during the Committee on Customs meeting of April 2019. Tanzania reported that Cement imported from Kenya is granted preferential treatment which was disputed by Kenya. The Tanzania agreed to provide feedback

6.	Despite Kenya Tobacco raw material being fully sourced in Kenya, the manufacturers are required to pay 80 per cent higher excise for cigarettes exports into Tanzania.	Tanzania	Kenya	Both Parties Kenya and Tanzania agreed to handle the matter under domestic tax harmonization.
7.	Tanzania still charges US$500 to Uganda trucks compared to US$152 charged on Rwanda trucks.	Tanzania	Burundi	Both Parties agreed that Experts and senior officials of the two countries to engage and harmonize the charges and report progress to the Ministers by end of June 2019.
8.	Lack Of Preferential Treatment Confectionery Products From Kenya By Tanzania	Tanzania	Kenya	Both Parties agree to do all the verifications within a month. Secretariat to communicate findings of verification within a week of conclusion of the exercise. The EAC Secretariat has convened the verification missions involving both Partner States.

9.	Milk exported to Tanzania attracts numerous charges collected by different institutions including Tanzania Bureau of Standards, Tanzania Foods and Drugs Authority and Tanzania Dairy Board. Also, to import a kilogramme of milk in Tanzania, under the newly signed Animal Diseases and Animal Products Movement Control Regulations published on 31st August 2018 (Government Notice No 476) and which entered into force on 1st October 2018, Tanzania now requires to pay Tshs. 2,000 on milk imported from outside the country from Tsh150. This leads to an increase of 1,233%. Therefore this is a total ban since milk imported cannot compete with the local one.	Tanzania	Rwanda	During the Regional Monitoring committee meeting held from 29 April - 3 May 2019, the Secretariat reported that they had sent a letter to Partner States to submit the additional charges for harmonization. However, this NTB will be resolved under the regional domestic tax harmonization approach.

10.	Tanzania charging of Business Visa of USD 250 to EAC business persons entering URT charged as Certificate of Temporary Assignment (CTA) at all borders	Tanzania	All Partner States	Tanzania reported that the charge is not for VISA but it is a fee on a pass. The fee is charged on persons coming in Tanzania to perform temporary assignments (economic activities and professional services) such as consultancies. 2. During the Regional Monitoring Forum held on 29 April - 3 may 2019 It was agreed that the EAC Secretariat to convene by September, 2019, a meeting of Ministries home affairs, chiefs of for Immigration, and Ministries responsible for Trade to handle matter as it affects both trade in goods and services.
11.	Discriminatory treatment (Excise duty) of Kenyan manufactured products among others Pharmaceutical products	Uganda	Kenya	Uganda undertakes to consult with the Ministry of Health and Report within two weeks after the signing of the agreed minutes. Uganda will provide updates during SCTIFI May 2019.

12.	South Sudan is subjecting Kenyan exports to Certificate of Conformity (CoC); South Sudan through their Ministry of EAC and Industry has written letters to Kenya manufacturers informing them that there will be a penalty of 15% CIF on all imports into the Republic of South Sudan without CoC. Exporters are required to have their consignments verified in the country of export before shipment.	Sudan	Kenya	The Republic of Kenya Reported the NTB during the 27th RMC meeting. The EACSC directed the EAC Secretariat to sensitize the Republic of South Sudan on their obligations under the SQMT Act.
13.	The application of VAT for transit goods that spend more than one month in URT without being loaded	Tanzania	Burundi	The United Republic of Tanzania informed the Sectoral Committee on Trade that as per the evidence given the fee is charged on services rendered to the trader but not on the transit goods after expiry of the 30 days of the grace period and these services are taxable. Hence the United Republic of Tanzania considered the issue not qualifying to be an NTB.

14.	Posting of sufficient personnel to Mtukula One Stop Border Post (OSBP). Tanzania has already deployed staff necessary to meet the 24/7 working hours. Uganda has not deployed any officer to date. Thus, business from Tanzania to Uganda is severely affected	Uganda	Tanzania	During the Sectoral Committee on Trade , Uganda reported that it will consult and report during SCTIFI of May 2019
15	Uganda does not recognize the Calibration Certificate issues by the Weight and Measures Agent (WMA) for oil tank from URT: Republic of Uganda does not accept the Calibration Certificate of tanks from URT. As a result, our traders are forced to undergo recalibration by Ugandan counterpart Authority (Uganda Bureau of Standards) at a charge of USD 230. This add up to the cost of doing business. The trader paid Uganda shillings 2, 655,600. It was stated that the certificate from URT is valid for the period of one year.	Uganda	Tanzania	During the Sectoral Committee on Trade , Uganda reported that it will consult and report during SCTIFI of May 2019

16	Multiple police check points from Mombasa to Malaba (Miritini, Samburu, Mariakani, Mtito Andei, Kibwezi, Machakos, Mlolongo, Nairobi, Mahimahiu, Naivasha, Nakuru, Salgaa, Molo, Kapsabet, Malaba, Eldoret,).	Kenya	Rwanda	During the 27th RMC meeting the Republic of Rwanda reported that there are many check points from Mombasa port to Malaba/ Busia which charge money to transporters
17	Arbitral uplift of value of soft drinks from Bakhresa when exported to Kenya	Kenya	Tanzania	Kenya undertake to resolve the matter as soon as possible and report back to the next bilateral meeting .to be held on July 2019

Kiambatisho Na.4

MIRADI YA TANZANIA AMBAYO IPO KWENYE HATUA YA KUPATA UFADHILI KUTOKA JUMUIYA YA MAENDELEO KUSINI MWA AFRIKA

S/N	PROJECT NAME	PROJECT VALUE (USD)
1	Construction of Dar Es Salaam - Isaka- Keza – Kigali/Musongati Railway Line	5,580,000,000
2	Construction of the Mtwara/ Mbamba Bay – Mchuchuma / Liganga Standard Gauge Railway Line	6,000,000
3	Rehabilitation of Tabora-Kigoma Meter Gauge Railway Line	To be determined
4	Rehabilitation of the Central Railway Line from Tabora–Mwanza/Kigoma; Kaliua-Mpanda Railway Line with a Spur to Karema	To be determined
5	Enhancing Capacity of Kigoma National Meteorological Training Centre (KNMTC)	1,670,000
6	Modernization of Meteorological Observing Infrastructure and Services in Support of Early Warning System for Poverty Reduction in Tanzania	35,000,000

7	Procurement of New DE locomotives 3000 HP, procurement and rehabilitation of wagons and coaches.	292,818,019
8	Rehabilitation of Permanent way.	150,000,000
9	Procurement and installation of a new Signalling and Telecommunications System.	82,200,000
10	Feasibility study of new railway line from Chikola (Tazara line) – Magamba (Magamba Coal Mining) (20Km)	260,000
11	Feasibility study of new railway line from New Bagamoyo port – TAZARA line (Mzenga, Kisarawe District) Estimated 150Kms	1,950,000
12	Feasibility study of new railway line from TAZARA – (Mlimba station) – Mchuchuma - Liganga (Coal and Iron Ore Mining) – Mbamba bay (Km 360)	4,680,000

Kiambatisho Na. 5

ORODHA YA MIKATABA NA HATI ZA MAKUBALIANO ILIYORATIBIWA NA WIZARA KWA MWAKA WA FEDHA 2018/2019

i. Mkataba kati ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Jamhuri ya Korea kwa ajili ya kuondoa hitaji la viza kwa raia wenye Hati za Kusafiria za Kidiplomasia na za Kiutumishi uliosainiwa Jijini Dar es Salaam mwezi Julai 2018;

ii. Mkataba wa Makubaliano kati ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Serikali ya Watu wa China kuhusu Usafirishaji wa bidhaa za Mashudu uliosainiwa Beijing, China mwezi Julai 2018;

iii. Hati ya Makubaliano ya kuanzisha ushirikiano kati ya Wizara ya Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto ya Tanzania na Kamisheni ya Taifa ya Afya ya China iliyosainiwa Beijing, China mwezi Agosti 2018;

iv. Hati ya Makubaliano ya kuanzisha ushirikiano kati ya Taasisi ya Moyo ya Jakaya Kikwete ya Tanzania na Hospitali ya Fuwai (Chinese Academy of Science –Fuwai Hospital) ya Jimbo la Shandong iliyosainiwa Beijing, China mwezi Agosti 2018;

v. Hati ya Makubaliano ya kuanzisha ushirikiano kati ya Taasisi ya Saratani ya Ocean Road na Hospitali ya Saratani ya China (Chinese Academic of Medical Science – Cancer Hospital) iliyosainiwa Beijing China mwezi Agosti 2018;

vi. Hati ya Makubaliano kati ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Serikali ya Jamhuri ya

Watu wa China kuhusu ushirikiano wa masuala ya ‘’Belt and Road’’ uliosainiwa Beijing China mwezi Septemba 2018;

vii. Hati ya Makubaliano kati ya Taasisi ya *Research and Information Systems for developing countries* (RIS) ya India na Chuo cha Diplomasia cha Tanzania iliyosainiwa New Delhi, India mwezi Oktoba 2018;

viii. Hati ya Makubaliano ya ushirikiano kati ya Chuo cha Diplomasia cha Tanzania na Chuo cha Diplomasia India iliyosainiwa New Delhi, India mwezi Oktoba, 2018;

ix. Hati ya Makubaliano ya ushirikiano kati ya Shirika la Utafiti na Maendeleo ya Viwanda Tanzania (TIRDO) na *National Research Development Cooperation* (NRDO) ya India iliyosainiwa New Delhi, India mwezi Oktoba, 2018;

x. Hati ya Makubaliano kati ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Jamhuri ya Sudan Kusini katika sekta ya Elimu 26 Febuari, 2019, Dodoma;

xi. Hati ya Makubaliano kati ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Jamhuri ya Uganda katika sekta ya Elimu na Mafunzo iliyosainiwa jiji Kampala mwezi Agosti, 2018;

xii. Hati ya Makubaliano kati ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Jamhuri ya Uganda katika sekta ya Umeme katika kijiji cha Nangoma Uganda iliyosainiwa mwezi Agosti, 2018;

xiii. Hati ya Makubaliano kati ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Jamhuri ya Uganda katika Ujenzi wa Bomba la Kusafirishia Gesi Asilia kutoka Tanzania hadi Uganda iliyosainiwa mwezi Agosti, 2018;

xiv. Hati ya Makubaliano kati ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Kampuni ya Uwekezaji ya Misri kuhusu uanzishwaji wa kampuni ya pamoja itakayowekeza katika kiwanda cha nyama mkoani Pwani iliyosainiwa mwezi Machi, 2019;

xv. Hati ya Makubaliano kati ya Wizara ya Kilimo, Maliasili, Mifugo na Uvuvi ya Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar na Wizara ya Kilimo na masuaala ya Vijijini ya China juu ya ushirikiano katika Uvuvi wa Bahari kuu iliyosainiwa mwezi Septemba 2018;

xvi. Hati ya Makubaliano ya Ushirikiano kati ya Chuo Kikuu cha Alexandria na Chuo Kikuu cha Taifa cha Zanzibar iliyosainiwa mwezi Aprili 2019;

xvii. Hati ya Makubaliano kati ya Serikali ya Muungano wa Tanzania na Uholanzi katika uendelezaji wa zao la viazi iliyosainiwa mwezi Agosti, 2019;

xviii. Mkataba kati ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Serikali ya Dubai kwa ushiriki wa Tanzania kwenye maonesho ya dunia ya Expo 2020 Dubai uliosainiwa mwezi Januari, 2019;

xix. Mkataba kati ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Jamhuri ya Malawi kuhusu Usafiri wa Barabara; na

xx. Hati ya Makubaliano ya Ushirikiano kati ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Jamhuri ya Malawi katika Sekta ya Utamaduni, Sanaa na Michezo kwa lengo la kuanzisha ushirikiano katika masuala ya utamaduni, Sanaa na Michezo katika nchi hizi mbili. Hati ya makubaliano hayo iliwekwa saini mwezi Aprili, 2019 jijini Lilongwe, Malawi.

Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania akimkabidhi zawadi ya Kamusi ya Kiswahili na Kingereza pamoja na Vitabu vya Kiswahili Mheshimiwa Cyril Ramaphosa, Rais wa Jamhuri ya Afrika Kusini kwa ajili ya kujifunza lugha ya Kiswahili tarehe 26 Mei, 2019 Ikulu jijini Pretoria, Afrika Kusini. Kulia kwa Mheshimiwa Rais Magufuli ni Mhe. Prof. Palamagamba Kabudi (Mb), Waziri wa Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki.

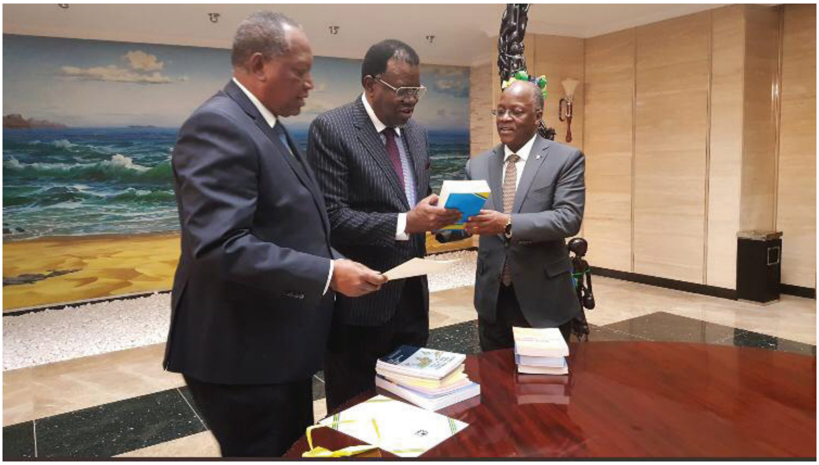

Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania akimkabidhi zawadi ya Kamusi ya Kiswahili na Kingereza pamoja na Vitabu vya Kiswahili Mheshimiwa Dkt. Hage Geingob, Rais wa Jamhuri ya Namibia kwa ajili ya kujifunza lugha ya Kiswahili tarehe 27 Mei, 2019 Ikulu jijini Windhoek, Namibia. Kulia kwa Mheshimiwa Rais Geingob ni Mhe. Prof. Palamagamba Kabudi (Mb), Waziri wa Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki.